

Structurering innovatieve studentenprojecten in studentensteden

PIP: Product Innovation Project

**AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN**

Vlaanderen
is ondernemen

Voorwoord

Het draaiboek dat hier voorligt vormt de weerslag van het City of Things project 'Structureren Innovatieve Studentenprojecten in Studentensteden', dat in 2018 werd goedgekeurd door VLAIO, het Vlaams Agentschap Innoveren & Ondernemen. Binnen het City of Things programma van VLAIO kunnen steden en gemeenten projectmiddelen krijgen om de aanbesteding van concrete smart city toepassingen voor te bereiden. Bedoeling is om tot draaiboeken te komen met onder andere lessons learned, business cases, sjablonen, etc., ter opschaling van deze projecten bij andere steden en gemeenten. Het project in kwestie werd ingediend door stad Leuven als hoofdaanvrager met Katholieke Universiteit Leuven, University College Leuven Limburg (UCLL) en het Vrij Technisch Instituut Leuven (VTI) als belangrijke onderaannemers. De projectgroep bestond uit een projectcoördinator (Helena Schulpé van stad Leuven) en onderwijsprofessionals uit verschillende onderwijsinstellingen: Marrit van den Heuvel en Karen Simons voor KU Leuven, Lieve Hauben voor UCLL en Wim Waeckens voor het VTI.

Het opgeleverde draaiboek geeft een antwoord op de volgende vraag: hoe kan een stad, of andere lokale overheid, nauwer samenwerken met haar studentenpopulatie om een innovatieve oplossing te vinden voor een bepaald maatschappelijk probleem? Het is namelijk zo dat studenten, hoewel talrijk aanwezig, zich vaak niet betrokken voelen bij de problematieken die leven in de stad waarin ze studeren. Dit is omdat ze bijvoorbeeld niet kunnen deelnemen aan verkiezingen, in de weekends terugkeren naar de ouders, enzoverder. Diezelfde studenten vormen daardoor een onaangesproken bron van Human Capital. Het draaiboek vormt een antwoord op de vraag hoe dit studentenpotentieel beter kan worden ingezet.

Als startpunt voor het uitwerken van het draaiboek werd gekeken naar een bestaand programma van KU Leuven: het Product Innovation Project of PiP, waaraan stad Leuven al eerder deelnam als projectsponsor. Dit PiP-programma werd geëvalueerd en aangepast om daarna opnieuw uitgetest te worden in een pilootproject waarbij studenten uit verschillende disciplines en onderwijsinstellingen werden samen gezet. Het interdisciplinair studententeam ging vervolgens aan de slag om voor stad Leuven een innovatief product te ontwikkelen dat tegemoet kwam aan een bepaald probleem of bepaalde vraagstelling. Alle ervaringen en learnings werden zorgvuldig bijgehouden en in de mate van het mogelijke gegeneraliseerd. De uitkomst is een draaiboek dat op zowel op juridisch, organisatorisch als praktisch vlak handvaten geeft aan lokale overheden die, in samenwerking met de aanwezige onderwijsinstellingen, een innovatief studentenproject wensen op te zetten.

Het projectteam is ervan overtuigd dat een innovatief studentenproject, zoals uitgewerkt in het draaiboek, de leerervaring van de studenten die eraan deelnemen enorm verrijkt. De studenten kregen meer inzicht in de werking van een overheid en de partijen waarmee een overheid samenwerkt. Daarnaast konden ze proeven van het professionele leven en een product ontwikkelen dat tegemoet kwam aan een echte probleemstelling van de stad. De studenten uit het pilootproject leverden zeer goede resultaten in vergelijking met de studententeams uit de andere PiP-projecten.

Het moet wel gezegd worden: het succes hing sterk samen met goed projectmanagement vanwege de overheid in combinatie met intensieve coaching vanwege de deelnemende onderwijsinstellingen. Deze coaching ging verder dan wat er regulier voorzien wordt voor de opvolging van eindwerken of grotere projecten binnen het onderwijs en werd voornamelijk mogelijk gemaakt door de VLAIO-middelen.

Indien er vragen rijzen bij de inhoud van het draaiboek, kan steeds contact worden opgenomen met de projectcoördinator via helena.schulpe@leuven.be

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	1
Inhoudsopgave.....	3
1. PiP: Product Innovation Project.....	5
1.1. Ontstaansgeschiedenis PiP.....	5
1.2. Kenmerken van PiP.....	6
2. PiP met zijn sterktes en zwaktes onder de loep.....	8
2.1. Inschakelen van studententeams.....	8
2.2. Evaluatie eerdere PiP-studentenprojecten.....	9
2.2.1. Evaluatie door lokale overheid.....	10
2.2.1.1. SWOT-analyse.....	10
2.2.1.2. Procesverloop van een PiP + evaluatie per fase.....	11
2.2.2. Evaluatie door onderwijsinstelling.....	13
2.2.3. Pijnpunten en aanbevelingen.....	14
2.2.3.1. Pijnpunten.....	15
2.2.3.1. Aanbevelingen.....	16
3. Het pilootproject.....	17
3.1. Voorbereidingen binnen de lokale overheid.....	17
3.1.1. Aanstellen projectcoördinator.....	17
3.1.2. Brainstorm opzetten om tot intern gedragen topic te komen.....	18
3.1.2.1. Principes.....	18
3.1.2.2. Proces.....	18
3.1.3. Plannen en organiseren van inspiratie- en feedbackmomenten.....	20
3.2. Voorbereidingen binnen de onderwijsinstellingen.....	21
3.2.1. KU Leuven (universiteit).....	22
3.2.2. UCLL (hogeschool).....	24
3.2.3. VTI (secundaire school).....	25
4.1. Pilootproject PiP.....	27
4.1.1. Fase 1: keuze van de uitdaging door lokale overheid.....	27
4.1.2. Fase 2: het studententeam informeren en inspireren.....	28
4.1.3. Fase 3: workshops en gebruikersonderzoek door de studenten.....	29
4.1.4. Fase 4: voorstelling van de oplossingen door de studenten.....	30
4.1.5. Fase 5: keuze van de oplossing.....	31
4.1.6. Fase 6: opmaken businessplan en uitwerking van de oplossing.....	31
4.1.7. Fase 7 en 8: pitch aan de lokale overheid en PiP-gala.....	31
4.1.8. Fase 9: verdere uitrol van de oplossing.....	32

4.2. Evaluatie pilootproject academiejaar 2019-2020	32
4.2.1. Evaluatie door de studenten	32
4.2.2. Evaluatie door team van coaches	33
4.2.3. Aanbevelingen	36
5. PIP: juridische uitwerking	38
5.1. Inleiding	38
5.1.1. Doelgroep	38
5.1.2. Opbouw	38
5.1.3. Disclaimer	38
5.2. Partijen in het proces en hun rol	39
5.2.1. Instantie die PiP organiseert (hierna de “organiserende instantie”)	39
5.2.2. Onderwijsinstellingen	39
5.2.3. Sponsors	40
5.2.4. Individuele studenten	40
5.3. Overeenkomsten	40
5.3.1. Type contracten	40
5.3.2. Algemene begrippen	41
5.4. Aandachtspunten	46
5.4.1. Statuut student (tewerkstelling?)	46
5.4.2. Intellectuele eigendom	46
5.4.3. Overheidsopdrachten	46
5.4.4. Samenwerkingsovereenkomst	48
5.5. Na PiP: Innovatief aanbesteden	48
6. PIP zelf doen: tools	51
6.1. Modelcontract tussen lokale overheid –onderwijsinstelling	51
6.2. Kalender	51
Bijlage 1: Modelcontract	53
Bijlage 2: PiP-kalender	60

1. PiP: Product Innovation Project

PiP staat voor Product Innovation Project (PiP) en is een opleidingsonderdeel binnen de Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven). Binnen een PiP gaan studenten gedurende een volledig academiejaar aan de slag om samen oplossingen te bedenken voor een project of probleem dat wordt aangereikt door een projectsponsor. De projectsponsor kan zowel een lokale overheid als een bedrijf zijn. De projectsponsor levert naast de probleemstelling ook alle mogelijke inspiratie en achtergrondinformatie aan om de studenten op te weg te helpen richting een innovatieve oplossing.

Binnen KU Leuven is de organisatie 'KU Leuven KICK', onderdeel van KU Leuven Research & Development, verantwoordelijk voor de organisatie en coördinatie van alle PiP-teams. Naast het organiseren van de PiP-projecten zijn ze ook de one-stop-shop voor studenten, onderzoekers, professoren en alumni van de KU Leuven voor alle vragen rond ondernemerschap en ondernemingszin¹.

Zoals reeds aangegeven in de inleiding, zal het PiP-programma dienen als basis van waaruit het draaiboek wordt opgebouwd. Hieronder wordt dieper ingegaan op zowel de ontstaansgeschiedenis als de kenmerken van een PiP.

1.1. Ontstaansgeschiedenis PiP

Het idee om PiP te organiseren binnen de KU Leuven kwam nadat een KU Leuven student genaamd Helene Snyers in 2013-2014 op Erasmus ging aan de universiteit Aalto in Finland, Helsinki. Tijdens haar Erasmus nam ze deel aan 'PdP' (Product Development Project). In datzelfde jaar ging het idee richting Oostenrijk via een Erasmus student, Mario Falast. Hij richtte een gelijkend project op 'PiP Graz' aan de Graz University of Technology. Dit is het jaar dat Michiel Meertens, die op Erasmus was in Oostenrijk, participeerde aan PiP Graz. Eens terug in België staken Michiel en Helene de koppen bij elkaar samen met de toenmalige organisatie Lcie (nu KU Leuven KICK) om zelf een soortgelijk project op te richten aan de KU Leuven. Het project had als doel om studenten de kans te geven in een interdisciplinair team, gedurende een volledig academiejaar, samen innovatieve oplossingen te bedenken voor een probleem of vraagstelling dat wordt aangereikt door een projectsponsor.

Evolutie van PiP:

- **2015 – 2016:**
 - 1 team: 'Develop a solution for people with tremor' – RVO Society
 - 10 studenten
 - 3 deelnemende faculteiten

¹ <https://lrd.kuleuven.be/kuleuvenkick>

- **2016 – 2017**
 - 2 teams:
 - ‘Develop a solution for people with dementia’ – RVO Society
 - ‘Develop a smart driveline’ – Dana
 - 18 studenten
 - 4 deelnemende faculteiten
- **2017 – 2018**
 - 4 teams
 - 36 studenten
 - 8 deelnemende faculteiten
- **2018-2019**
 - 6 teams
 - 60 studenten
 - 11 faculteiten
- **2019-2020**
 - 8 teams
 - 68 studenten
 - 11 faculteiten van KU Leuven en twee extra onderwijsinstellingen: VTI en UCLL

1.2. Kenmerken van PiP

Zoals gezegd is PiP een opleidingsonderdeel waarbij studenten binnen een volledig academiejaar de tijd krijgen om voor een sponsor (overheid of bedrijf) een innovatieve oplossing te bedenken voor een probleemstelling die de sponsor zelf aanreikt. Enkele kenmerken van het huidige PiP-programma zijn:

- Studententeams: studenten worden door de universiteitsorganisatie samengebracht in groepjes van 8 tot maximum 10 studenten.
- Projectsponsor: de projectsponsor kan zowel een lokale overheid, als een bedrijf of vzw zijn. De projectsponsor voorziet in een probleemstelling, alsook in middelen om de studenten (via de onderwijsinstelling) zo goed mogelijk te begeleiden.
- Periode: het studententeam werkt gedurende één geheel academiejaar aan het project.
- Multidisciplinariteit: studenten worden geworven uit alle faculteiten van de universiteit.

- Vergoeding: de projectsponsor betaalt een vergoeding aan de onderwijsinstelling. Met deze vergoeding wordt de begeleiding van de studenten ingericht, worden workshops georganiseerd en wordt er een prototype van het innovatieve product opgeleverd samen met een business case.
- Doelstellingen: studententeams moeten de kans krijgen om te leren samenwerken in een zelfsturend en interdisciplinair team, waarbij ze hun creativiteit en ondernemingszin kunnen toepassen op een hands-on manier.
- Zelfsturend: dit is een belangrijk principe. Hoewel elk studententeam een coach krijgt toegewezen zal deze het nooit zomaar overnemen en zal deze eerder wijzen op de problemen die ze dan zelf dienen op te lossen.

2. PiP met zijn sterktes en zwaktes onder de loep

Ter voorbereiding van het pilootproject worden de sterktes en zwaktes van het PiP-programma onder de loep genomen. Allereerst wordt gekeken of er binnen Vlaanderen nog andere, soortgelijke programma's bestaan en welke lessen we daaruit kunnen trekken. Daarna wordt teruggeblikt op twee voorgaande PiP-edities. Uit de evaluatie van deze voorgaande edities halen we aanbevelingen en verbeterpunten die worden meegenomen naar het pilootproject.

2.1. Inschakelen van studententeams

Hoe kunnen studententeams op een efficiënte manier ingeschakeld worden bij het oplossen van maatschappelijke of lokale problemen? Om dit te weten te komen keken we naar programma's of projecten die reeds werden uitgevoerd op dit vlak. Er bestaan meerdere onderwijsinstellingen of programma's binnen onderwijsinstellingen die voor een bedrijf of overheid een nieuw product of dienst ontwikkelen², echter een PiP is uniek omdat het een reeks elementen combineert die in andere projecten niet samenkomen en die cruciaal zijn voor de persoonlijke en professionele ontwikkeling van een student. Zo wordt de student uit zijn facultaire 'bubbel' gehaald en in contact gebracht met een verscheidenheid aan academische profielen en kennis. Daarenboven wordt de student actief betrokken bij een reëel probleem van een bestaand bedrijf, waarbij ze – meer nog dan bij een stage – met een interdisciplinair team ondergedompeld worden in een bedrijfscultuur en het daarbij horende doelpubliek, wat de praktijkervaring heel realistisch maakt.

Verder zorgt de variatie aan bedrijven er ook voor dat studenten uit hun academische comfort zone kunnen worden getrokken, maar waar ze – door de multidisciplinariteit van het project – meteen ook de 'added value' van hun eigen expertise kunnen analyseren en toepassen in een groep van studenten die elk hun eigen academische achtergrond en perspectief meebrengen. Een indirect gevolg daarvan is dat de student zijn plaats en nut op de arbeidsmarkt beter kan inschatten (en een plan kan maken om zich gericht bij te scholen indien nodig), alsook dat sommige studenten hun zicht op de toekomst verbreden van de voor de hand liggende sectoren naar misschien iets minder voor de hand liggende sectoren.

Ten slotte leert de student heel wat soft skills en zetten ze hun eerste stappen in het ondernemerslandschap en leren een hele reeks nuttige vaardigheden die ze in hun carrière zullen verder helpen. In tegenstelling tot veel andere onderwijsvakken wordt er een heel academiejaar gewijd aan het PiP-project.

² Voorbeelden zijn het Small Business Project:

http://onderwijsaanbod.leuven.ucll.be/2017/syllabi/n/MBM01XN.htm#activetab=doelstellingen_idp66512 en de Innovation Labs: <https://www.ucll.be/international/short-programmes-international/international-innovationlab>, beide van UCLL.

Wanneer we kijken naar andere initiatieven dan vinden we in MyMachine, een methodologie die in 2007 ontwikkeld werd door de organisatie MyMachine, bepaalde overeenstemmingen met het PiP-programma terug.

Binnen de MyMachine-methodologie bedenken kinderen van het lager onderwijs een droommachine (idee) waarvoor studenten van het hoger onderwijs vervolgens een concept ontwikkelen (ontwerp). Tenslotte maken leerlingen van het secundair onderwijs een werkend prototype. Deze drie stappen zijn echter geen afzonderlijke stappen. Het hele proces is gebaseerd op co-creatie en samenwerking tussen kinderen en studenten van alle onderwijsniveaus die als gelijken samenwerken om “droommachines” te realiseren gedurende één school- of academiejaar.³

Met name het feit dat er gewerkt wordt over een heel school- of academiejaar en dat studenten multidisciplinair werken, alsook dat het hele proces uitmondt in een werkend prototype stemt overeen met het PiP-programma. Het huidige PiP-programma werkt echter niet over verschillende onderwijsniveaus heen, waar dat een MyMachine-project dat wel doet. Anderzijds creëren PiP-studententeams een oplossing voor een bepaalde sponsor. Het is dan ook de sponsor die voor de probleemstelling zorgt. Bij een MyMachine-project komt het idee van de scholieren zelf.

Omdat er enkele gelijkenissen bestaan tussen MyMachine en PiP werd via een telefonisch interview met de oprichter van MyMachine ingegaan op mogelijke pijnpunten of moeilijkheden bij de implementatie van de methodologie over alle onderwijsniveaus heen. Deze werden mee verwerkt in het hoofdstuk over de pijnpunten (hoofdstuk 2.2.3.1.).

2.2. Evaluatie eerdere PiP-studentenprojecten

Stad Leuven trad op als projectsponsor voor twee voorgaande PiP-edities, met name voor de PiP van het academiejaar 2017-2018 en voor de PiP van het academiejaar 2018-2019. In de editie van 2017-2018 was het thema mobiliteit, en ontwikkelde het studententeam de app ‘Circulaid’. Deze app loodste automobilisten in Leuven naar de meest dichtstbijzijnde parkeerplaatsen. In 2018-2019 ontwikkelden studenten voor het thema toerisme een app om toeristen in contact te brengen met Leuvense locals.

Deze twee PiP-projecten waren voor stad Leuven een eerste experiment om studententeams in te schakelen bij de aanpak van lokale beleidsthema’s. Ter voorbereiding van het pilootproject, de PiP van 2019-2020, werden voorgaande edities grondig geëvalueerd. Bedoeling was om pijnpunten te identificeren en deze om te vormen tot aanbevelingen voor het pilootproject. De evaluatie van voorgaande PiP-edities gebeurde zowel aan de zijde van de lokale overheid (stad Leuven) als langs de kant van de onderwijsinstelling (KU Leuven). In onderstaande hoofdstukken wordt eerst de evaluatie door de lokale overheid beschreven, gevolgd door de evaluatie vanwege de onderwijsinstelling. Tenslotte volgt een hoofdstuk over de pijnpunten en de aanbevelingen.

³ <http://www.mymachinevlaanderen.be/>

2.2.1. Evaluatie door lokale overheid

Langs de kant van de lokale overheid werden vorige PiP-edities geëvalueerd met alle betrokken actoren door middel van korte interviews en een SWOT-analyse. Ook werd het gehele procesverloop onder de loep genomen. Alle contactpersonen die langs de kant van de lokale overheid betrokken waren bij voorgaande PiP-edities werden grondig bevraagd naar hun ervaringen. De resultaten van deze analyses worden hieronder weergegeven.

2.2.1.1. SWOT-analyse

De SWOT-analyse beoogt zowel de sterke en zwakke punten (Strengths & Weaknesses) van het project naar boven te halen alsook de kansen en bedreigingen (Opportunities & Threats). In het eerste geval gaat het over de interne elementen van het project, in het tweede geval om ontwikkelingen, gebeurtenissen en invloeden waaraan het project onderhevig was (externe elementen). De resultaten, toegepast op voorgaande PiP-edities staan hieronder weergegeven:

- Sterktes van PiP
 - Interessante uitdagingen voor studententeams om aan te werken
 - Potentieel van een onbenutte inwonersgroep (= studenten) wordt aangewend
 - Motivatie van studententeam (dat aan de slag ging met een probleem van de lokale overheid) lag stuk hoger dan de andere teams omdat ze kunnen werken aan problemen die zij zelf als student-inwoners ook meemaken
 - Studenten leren politieke wereld beter kennen (daarvoor onontgonnen terrein voor velen)
 - Contact met doelgroepen (= doelgroepen binnen het project) in de eigen lokale context is een enorm pluspunt
 - Doelgroepen vonden het ook leuk dat er in opdracht van de lokale overheid naar hen geluisterd werd
- Zwaktes van PiP
 - Communicatie verloopt moeizaam van zodra meerdere diensten van lokale overheid betrokken zijn
 - Ramp-up tijd van lokale overheid om bepaalde zaken te regelen (meetings, bereiken van doelgroepen binnen het project, ...) is heel lang wat dan weer een slechte fit is met high intensity pieken van studenten
 - Human capital van de lokale overheid kon niet gebruikt worden door het studententeam
 - De verwachting van de opdrachtgever (lokale overheid) en het studententeam/PiP-werking liggen vaak (ver) uit elkaar
 - Betrokkenheid van de lokale overheid kon intenser
 - Contact leggen met doelgroepen was inefficiënt en sleepte vaak lang aan

- Kansen
 - Goede publiciteit voor de lokale overheid naar de kiezers (of breder)
 - Ambitieuze opdracht kan lokale overheid mee op de kaart zetten
 - Dit model (= het studentenproject) kan als voorbeeld dienen om meerdere groepen binnen de lokale context te betrekken
 - Contact met andere initiatieven die de lokale overheid organiseert kan een meerwaarde zijn
- Bedreigingen
 - 1 academiejaar (= 26 weken) is veel te kort om de oplossing te verwezenlijken
 - Realisatie van effectieve veranderingen/oplossingen is heel moeilijk
 - Wet rond overheidsopdrachten lijkt voortzetting te bemoeilijken

2.2.1.2. Procesverloop van een PiP + evaluatie per fase

Een PiP heeft steeds een vast procesverloop dat ingedeeld kan worden in meerdere fases. In elke fase wordt er iets verwacht van de studenten enerzijds of de lokale overheid anderzijds. Tijdens de evaluatie werd aan de hand van deze verschillende fases nagegaan welke drempels, uitdagingen en tekortkomingen er opdoken voor zowel de lokale overheid als voor de studenten. Hieronder wordt eerst elke fase kort besproken, gevolgd door een tabel met de drempels, uitdagingen en tekortkomingen per fase.

Fases:

1) Keuze van de uitdaging (lokale overheid):

Het is de lokale overheid die een probleemstelling of uitdaging voorlegt aan de studenten. Deze uitdaging dient zeer breed te zijn. Een voorbeeld kan zijn: “bedenk een innovatieve oplossing ter verhoging van de winkelbeleving in het centrum van de stad”.

2) Het studententeam inspireren en informeren (lokale overheid):

De lokale overheid voorziet inspiratie en informatie rond het opgegeven thema. Dit kan gaan om het geven van een presentatie, het organiseren van een uitstap, het doorsturen van bepaalde documenten, ...

3) Gebruikersonderzoek: focus op obstakels en problemen (studenten):

Als onderdeel van het project doen de studenten een gebruikersonderzoek waarbij ze de verschillende stakeholders bevragen over de probleemstelling.

4) Voorstelling van de problemen en mogelijke oplossingen (studenten):

Verschillende problemen, samen met ideeën ter oplossing van de problemen, worden voorgesteld aan de lokale overheid. Dit vindt idealiter nog voor het einde van het eerste semester plaats.

5) Keuze van oplossing (studenten - met instemming van lokale overheid):

Er wordt in samenspraak met de lokale overheid een keuze gemaakt tussen de geopperde oplossingen. De gekozen oplossing wordt verder uitgewerkt in het tweede semester.

6) Oplossing uitwerken (studenten):

Tijdens het tweede semester werken de studenten aan de uitwerking van de oplossing. Bedoeling is om een prototype van de oplossing op te leveren samen met een business plan.

7) Pitch over oplossing aan de lokale overheid (studenten):

De studenten stellen hun uitwerkte oplossing voor aan de lokale overheid en krijgen een laatste keer feedback.

8) Pitch tijdens het PiP-gala (studenten):

Tijdens een gala krijgen alle studententeams de mogelijkheid om hun oplossing voor te stellen aan een breder publiek.

9) Opnemen en uitwerken van de oplossing/verdere uitrol (lokale overheid):

Indien de lokale overheid waarde ziet in de oplossing kan ze er voor kiezen om de (IP van de) oplossing over te nemen en verder uit te werken.

Fase in het proces		Trekker	Opmerkingen
1	Keuze van de uitdaging	Lokale overheid	• Meer tijd in investeren • Uitdaging te breed geformuleerd (daardoor weinig controle op de oplossing) • Andere, potentieel betrokken, diensten niet op tijd op de hoogte gesteld en betrokken • Niet zozeer bekeken of oplossing(en) wel innovatief waren • Studenten al betrekken tijdens brainstorm voor het vinden van een onderwerp (voor start academiejaar)
2	Het studententeam inspireren en informeren	Lokale overheid	• Beter voorbereiden • Minder breed formuleren • Kader al schetsen
3	Gebruikers-onderzoek	Studenten	• Lokale overheid is hier te weinig bij betrokken geweest • Te weinig zicht op gebruikte methodieken en resultaten
4	Voorstellen oplossingen	Studenten	• Op voorhand al oplossingen doorkrijgen zodat de juiste personen binnen lokale overheid kunnen worden aangesproken
5	Keuze oplossing	Lokale overheid + Studenten	• Lokale overheid is hier te weinig bij betrokken. Wat is onze impact in de

			keuze? Kunnen hier externen bij worden betrokken?
6	Business plan + uitwerken oplossing	Studenten	Lokale overheid heeft hier weinig zicht op gehad (maakt deel uit van de finale pitch)
7	Pitch aan de stad	Studenten	- Naast pitch ook zicht op de aparte onderdelen krijgen bv business plan, marcom plan, projectaanpak, development planning, ... - Sommige zaken waren nog niet klaar (delen van applicatie, marketing, etc.)
8	Pitch op het PIP-gala	Studenten	
9	Verdere uitrol	Lokale overheid + Studenten	- Wanneer een oplossing niet innovatief is en niet uniek, moet de wet op de overheidsopdrachten worden gevolgd De lokale overheid kan niet zomaar de oplossing verder ontwikkelen - De lokale overheid is geen vragende partij om applicaties te ontwikkelen. Dit is de rol van de markt

2.2.2. Evaluatie door onderwijsinstelling

KU Leuven KICK, de organisator van PiP, werkte al eerder samen met lokale overheden als sponsor voor een project:

- PiP-editie 2017-2018**

Stad Leuven: "Hoe verbeteren we de beleving van Leuven als handelsstad met behulp van slimme technologieën en maken we de Leuvense handel "future proof" zodat ook de generaties Y en Z hun weg in de Leuvense handel zullen vinden en niet enkel virtueel winkelen."

- PiP-edities 2018-2019**

Stad Leuven: "Stimuleer de interactie tussen bewoners en bezoekers om de Leuven experience voor bezoekers te versterken"

Provincie Vlaams-Brabant: "Hoe kan de community van Straffe Streek vergroot én geactiveerd worden om vaker streek-en hoeveproducten te gebruiken?"

Hieruit konden een aantal learnings worden meegenomen naar het project van 2019-2020, zowel algemeen als eigen aan het samenwerken met een overheidsinstantie.

Een probleem dat vooral speelde in het project met Stad Leuven 2017-2018, was een moeilijkheid in communicatie tussen de studenten enerzijds, en de verschillende afdelingen van de stad anderzijds. Het contact verliep met de dienst waarbinnen het project was gestart. Onvoorzien kwam de uitwerking van het project echter in het vaarwater van een andere dienst. Dit werd pas vrij laat opgemerkt, waardoor er op zeer korte termijn een aantal aanpassingen nodig waren in het project om ook met de tweede dienst samen te werken.

Dit probleem komt soms ook voor in de bedrijfssfeer, waarbij verschillende afdelingen binnen het bedrijf onvoldoende communiceren.

Dit wordt nu aan het begin van het jaar meegegeven als aandachtspunt zowel bij de studenten als de bedrijfs-/overheidssponsor. Volledig uit te sluiten zal het nooit zijn, gezien het onvoorspelbare karakter van de projecten.

Een aandachtspunt dat specifiek geldt voor overheidsprojecten, is het feit dat de overheidsinstantie in veel gevallen een soort 'dorgeeffluik' is in een PiP-project. Zo was het in beide eerdere projecten van de Stad de bedoeling om een oplossing te creëren die Leuvense bezoekers, maar vooral Leuvense handelaars zou ondersteunen. Bij het project van Provincie Vlaams-Brabant was Straffe Streek de eigenlijke begunstigde, en daaronder weer de producenten en verkopers van streekproducten. Dit betekent dat de studenten niet zo zeer enkel goed moeten kennismaken met de sponsor, maar vooral met de eigenlijke begunstigten van het project.

In zowel het PiP-project 2019-2020 van Stad Leuven als dat van Provincie Vlaams-Brabant, was dit wederom het geval. Het is aangewezen dat de overheidssponsor de studenten helpt om inzicht te krijgen in de werking en noden van de beoogde begunstigde enerzijds en om contacten met hen te leggen anderzijds. Voor de studenten kan dit soms een moeilijke situatie veroorzaken, aangezien zij de academische begeleiders, de sponsor én de begunstigten tevreden moeten stellen met het resultaat van het project. Een portie begrip en goede communicatie kan daarin echter al veel helpen.

Een meer praktisch aandachtspunt in de samenwerking met overheidsinstanties is de afhandeling van contracten die moeten worden opgesteld tussen de KU Leuven, de studenten en de sponsor. Bij zowel Stad Leuven als Provincie Vlaams-Brabant bleek dit in het verleden niet evident. Bij de bedrijven verloopt dat iets gemakkelijker. Dit blijft een punt dat verbetering kan gebruiken.

2.2.3. Pijnpunten en aanbevelingen

Op basis van de in vorige hoofdstukken gedane evaluatie van eerdere studentenprojecten, zowel langs de kant van de lokale overheid als langs de kant van de onderwijsinstelling, kwamen enkele duidelijke pijnpunten naar boven op basis waarvan bepaalde aanbevelingen en verbeterpunten worden geformuleerd.

Samen met IMEC werd hiervoor een user story mapping opgezet. De resultaten worden hieronder weergegeven. Eerst worden de pijnpunten opgesomd (opgedeeld in drie grote groepen), daarna worden aanbevelingen geformuleerd die deze problemen zullen aanpakken tijdens het pilootproject. Tijdens de user story mapping werden naast de organisator van PiP (de universiteit of KU Leuven) ook al de onderwijsinstellingen betrokken (UCLL als hogeschool en VTI als secundaire school) die zouden deelnemen aan het pilootproject. Zo kon er geanticipeerd worden op de extra uitdaging van het samenbrengen van studenten uit verschillende onderwijsinstellingen binnen een PiP.

2.2.3.1. Pijnpunten

1) Proces moet duidelijker in kaart worden gebracht:

- Proces is onduidelijk voor zowel de betrokken organisaties als studenten
 - Doorlooptijd voor het kiezen van de oplossing en de fase voor het uitwerken van de oplossing is onduidelijk
 - Weinig inzicht in procesverloop: wat is de timing en wat zijn de deadlines
- Onduidelijk wie project management opneemt
- Onduidelijk wie de SPOC (Single Point of Contact) rol opneemt: er wordt op verschillende tijdstippen tegenstrijdige informatie gecommuniceerd

2) Er moet worden nagedacht over de outcomes:

- Expectation management is niet afgestemd (zowel naar studenten toe, als intern bij de organisaties)
 - Verschillende diensten van lokale overheid hebben andere verwachtingen
 - Geen duidelijke outcomes gedefinieerd in het begin van het PiP-traject
 - Wat willen de betrokken organisaties bereiken?
 - Wat moet de deliverable zijn van de studenten?
- (Interne) Doelstellingen van de opdrachtgever zijn te onduidelijk geformuleerd en worden bijgevolg niet gehaald
 - De lokale overheid heeft weinig impact op de oplossing
 - De lokale overheid heeft weinig inzicht in de verschillende aspecten van de oplossing
 - De oplossing valt niet te rijmen met de verwachtingen van de lokale overheid
 - De oplossing is niet onmiddellijk inzetbaar
- De betrokken organisaties hebben het gevoel controle te missen over meerwaarde van PiP voor hun organisatie, maar ook voor de studenten

3) Praktische samenwerking moet vlotter:

- Interne tijdsbesteding van lokale overheid kan beter
 - Lokale overheid heeft te weinig energie gestoken in PiP
 - De tijdsbesteding van verschillende diensten moet beter worden afgestemd en afgesproken
 - Opvolging van het project door een bepaalde dienst kan veranderen naar een andere dienst
 - Contact leggen met stakeholders verloopt moeizamer
- Samenwerking lokale overheid/studenten verloopt niet steeds van een leien dakje
 - Ander ritme van lokale overheid versus verwachtingen van studenten
 - Afspraken maken met diensten van lokale overheid vertraagt het proces
 - Wisselende communicatiegolven door studenten

- Samenwerking onder studenten
 - Workload niet evenredig verdeeld onder studenten

2.2.3.1. Aanbevelingen

De aanbevelingen die op basis van de evaluaties van voorgaande PiP-edities en de user story map van IMEC naar voren kwamen staan hieronder weergegeven:

- Bespreek te besteden middelen af onder de (onderwijs)organisaties: Hoeveel (tijd/geld) wilt een organisatie in het project steken?
- Maak de invulling van een succesvolle PiP voor een onderwijsinstelling concreet: Wanneer zijn de betrokken organisaties tevreden over PiP?
 - Wanneer de oplossing wordt uitgerold?
 - Wanneer er x nieuwe leads zijn voor samenwerkingen met nieuwe partners?
 - Wanneer er x nieuwe samenwerkingsverbanden zijn met de lokale overheid?
 - Wanneer er (meer) spontane interesse is vanuit studenten voor PiP? Hogere inschrijvingen?
 - Wanneer nieuwe methodieken toegepast worden in de eigen organisatie, geleerd van andere onderwijsinstellingen?
- Duidelijk communiceren van de verwachte oplossing naar alle stakeholders toe
- Voorzie een duidelijk kader voor studenten met praktische afspraken + verwachte deliverables + vaste feedbackmomenten om hen houvast te geven
- Voorzie project management in het project om de verschillende betrokkenen aan te sturen & op de hoogte te houden van beslissingen
- Een planning blijkt ook voor studenten & scholieren belangrijk te zijn
- Voor de lokale overheid ruimte voorzien om controle te blijven bewaren over de outcomes, zodat doelstellingen gehaald worden

3. Het pilootproject

Voor het pilootproject, dat werd uitgevoerd in het academiejaar 2019-2020 werden zowel binnen de lokale overheid, binnen de betrokken onderwijsinstellingen als binnen de organisatie van de studententeams een aantal verbeteringen doorgevoerd. Deze verbeteringen zijn gebaseerd op de naar bovengekomen pijnpunten en aanbevelingen in het vorige hoofdstuk.

Uniek en innovatief aan het pilootproject is dat, waar normaal enkel studenten van een universiteit (met name de KU Leuven) deelnemen aan de studententeams, er voor de PiP van 2019-2020 werd gekozen om zowel studenten van een hogeschool (met name UCLL) en studenten van een secundaire school (met name VTI) toe te voegen aan het team. Deze wijziging werd vanuit VLAIO aangemoedigd aangezien het draaiboek erdoor breder toepasbaar wordt. Niet elke lokale overheid (denk aan kleinere steden of gemeenten) heeft immers een universiteit in de buurt van waaruit studenten kunnen geworven worden.

Hoewel zowel de bij de nieuwe PiP betrokken hogeschool en secundaire school deels al werden meegenomen in de evaluatie van de voorgaande PiPs, komen de pijnpunten en aanbevelingen voort uit een situatie waarbij enkel universiteitsstudenten betrokken werden in een PiP. Nieuwe pijnpunten, die voortkwamen uit het pilootproject, zullen in een later hoofdstuk nog aan bod komen.

3.1. Voorbereidingen binnen de lokale overheid

De voorbereidingen langs de kant van de lokale overheid, in dit geval stad Leuven, kunnen onderverdeeld worden in drie puntjes: het aanstellen van een projectcoördinator, het opzetten van een brainstorm voor de probleemstelling, en het plannen en organiseren van inspiratie- en feedbackmomenten.

3.1.1. Aanstellen projectcoördinator

Uit de evaluatie van voorgaande studentenprojecten kwam de duidelijke aanbeveling dat projectmanagement essentieel is. Daarom schreef de lokale overheid een vacature uit voor de rol van projectcoördinator. De projectcoördinator werd aangeworven om tijdens de duur van de PiP de volgende taken te vervullen:

- Aanspreekpunt zijn voor de studenten en onderwijsinstellingen
- Aanspreekpunt zijn binnen de lokale overheid voor vragen van andere diensten
- Projectgroepen opzetten en vergaderingen organiseren met de contactpersonen van de verschillende onderwijsinstellingen
- Brainstorm organiseren om tot een binnen de lokale overheid gedragen probleemstelling te komen
- Voorbereiden en organiseren van de verschillende inspiratie- en feedbackmomenten voor de studenten

3.1.2. Brainstorm opzetten om tot intern gedragen topic te komen

Hoe kom je binnen de context van een lokale overheid tot de selectie van een PiP-uitdaging of –probleemstelling, wanneer meerdere departementen of diensten ideeën hebben? Op basis van vier principes tekenden de projectcoördinator van de lokale overheid een ideaal proces uit.

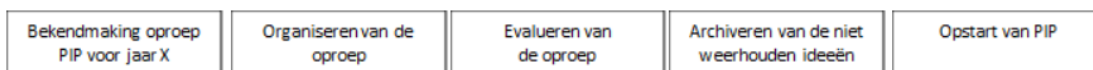
3.1.2.1. Principes

- 1) Het moet een LEAN-proces zijn. Het is niet nodig om voor een PiP een specifiek financieringsproces te creëren.
- 2) Het is raadzaam een PiP te financieren uit een innovatiebudget dat centraal beheerd wordt, zo hoef je niet te werken met de budgetten van een specifieke dienst
- 3) Principe rond selectie van de te weerhouden ideeën. Hierbij zijn er twee opties. De lokale overheid dient zelf te kiezen welke optie haar voorkeur heeft:
 - Selectie door uitval door middel van scoring
 - Selectie door toelating door middel van indicatoren
- 4) Principe van de beslissingsbevoegdheid: wie en wanneer neemt beslissingen rond de selectie van het topic? Opnieuw zijn er twee opties. De lokale overheid dient zelf te kiezen welke optie haar voorkeur heeft:
 - Beslissing door voorafgaande aanduiding
 - Beslissing door deelnemende leden

3.1.2.2. Proces

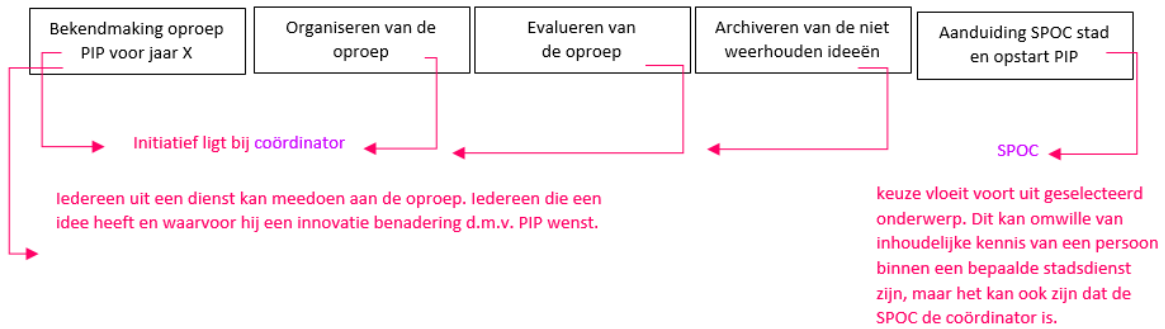
Op basis van bovenstaande principes en afhankelijk van de keuzes daarbinnen kan een proces uitgekend worden:

1) Principe 1 LEAN-Proces:

2) Principe 2 centraal budget en beheer:

- Het proces niet in elke dienst apart organiseren
- Dit proces in beheer brengen bij iemand die centraal kan coördineren in een horizontale werking over diensten heen

3) Principe 3 selectie ideeën:

- Selectie door uitval door middel van scoring (principe 3.1.):

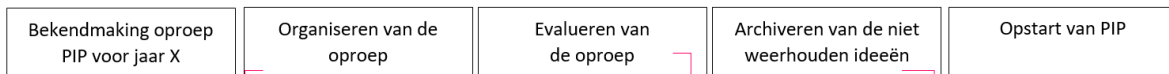

- Selectie door toelating door middel van indicatoren (Principe 3.2.):

4) Principe 4 beslissingsbevoegdheid

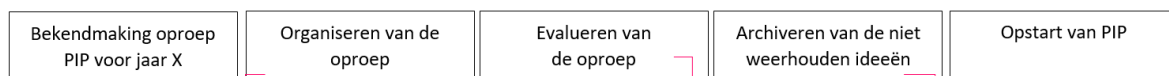
- Beslissing door voorafgaande aanduiding (principe 4.1.):

Voorafgaande aanduiding:

- In combinatie met principe 3.1.: de Voice of PIP: centrale beslissing ligt bij jury die centraal aangeduid wordt. De coördinator is hiervoor bevoegd.
- In combinatie met principe 3.2.: de waarde vrijwaren: centrale beslissing over de toegelaten ideeën wordt centraal beslist. De coördinator is hiervoor bevoegd.
- De coördinator zorgt dat de toegelaten ideeën bewaard blijven voor het volgende jaar. **De coördinator kan de ideeën ook hergebruiken om via andere innovatiemethodes dan PIP te realiseren.**

- Beslissing door deelnemende leden (principe 4.2.):

Deelnemen leden beslissen:

- In combinatie met principe 3.1.: de deelnemende leden beslissen zelf wie de jury is
- In combinatie met principe 3.2.: de waarde vrijwaren: over de toegelaten ideeën wordt bij meerderheid beslist door alle deelnemende kandidaten. Stemmen op eigen voorstel mag niet.
- De coördinator zorgt dat de toegelaten ideeën bewaard blijven voor het volgende jaar. **De coördinator kan de ideeën ook hergebruiken om via andere innovatiemethodes dan PIP te realiseren.**

3.1.3. Plannen en organiseren van inspiratie- en feedbackmomenten

Uit de evaluatie blijkt dat de studenten nood hebben aan een duidelijk kader met praktische afspraken, verwachte deliverables en vaste feedbackmomenten. Dit geeft de studenten een houvast. Daarom werd beslist om een kalender voor het hele academiejaar op te maken. Deze kalender kregen de studenten vervolgens mee aan het begin van het PiP-jaar (voor meer informatie over de kalender zie hoofdstuk 6.2.). In de kalender wordt onder andere aangegeven wanneer bepaalde inspiratie- en feedbackmomenten zullen plaatsvinden. Deze momenten worden georganiseerd vanuit de lokale overheid. Twee inspiratiemomenten worden aan het begin van het eerste semester ingepland en hebben als doel om de studenten meer feeling met het onderwerp te geven:

- Inspiratiemoment 1: verwelcoming in stadskantoor met presentatie
- Inspiratiemoment 2: uitstap naar een aan het onderwerp gerelateerde demoruimte

Naast de inspiratiemomenten zijn er ook twee feedbackmomenten. Één moment vindt plaats aan het einde van het eerste semester en een ander moment vindt plaats in het tweede semester

- Feedbackmoment 1: tijdens dit moment leggen de studenten de bevindingen van hun gebruikersonderzoek voor en presenteren ze een aantal mogelijke ideeën en oplossingen. De lokale overheid krijgt daarbij de mogelijkheid om bepaalde ideeën weg te stemmen.

- Feedbackmoment 2: tijdens dit moment worden, naast de lokale overheid, een derde partij uitgenodigd om een laatste keer feedback te geven over de oplossing. Deze derde partij is vaak ook de begunstigde van de oplossing.

3.2. Voorbereidingen binnen de onderwijsinstellingen

Omdat de curricula, leer- en onderwijsdoelstellingen, de structuur en het opzet van een schooljaar/academiejaar onderling sterk verschillen tussen de drie onderwijsinstellingen die aan het pilootproject deelnemen, werden er enkele verkennende projectvergaderingen ingelegd met het doel duidelijke afspraken te maken. Op deze vergaderingen was er telkens minstens één contactpersoon van de verschillende onderwijsinstellingen aanwezig, alsook de projectcoördinator van de lokale overheid.

Uit de voorbereidende vergaderingen bleek dat het niet mogelijk was om de leer- en onderwijsdoelstellingen met elkaar af te stemmen. Dit heeft voornamelijk te maken met het feit dat er drie onderwijsinstellingen betrokken waren binnen drie onderwijsniveaus, namelijk VKS⁴ 4 (secundair onderwijs), 6 (hogeschool, professionele bachelor) en 7 (universitair onderwijs, masters). De onderwijskwalificaties zijn binnen het Vlaams Kwalificatiekader decretaal vastgelegd per niveau en domein en bijgevolg zijn de hieraan gekoppelde leer- en onderwijsdoelstellingen ook bepaald. Bovendien worden deze leer- en onderwijsdoelstellingen in secundaire scholen gecontroleerd door de onderwijsinspectie tot op het niveau van de vakken. Voor hogescholen en universiteiten worden de learning outcomes of de domeinspecifieke leerresultaten gevalideerd door alle Vlaamse hogescholen (binnen de VLHORA) of door de Vlaamse universiteiten (VLUHR). Domeinspecifieke leerresultaten (DLR's) zijn ook minder specifiek geschreven dan de leerplandoelstellingen van het secundair onderwijs die opgesteld worden door de onderwijskoepels.

Er werd echter wel afgesproken om te vertrekken met een gezamenlijke timing en planning voor de drie onderwijsinstellingen. De invulling van de academiejaren van de universiteit en de hogeschool zijn sterk gelijkend maar verschiden wel met de invulling van het schooljaar van de secundaire school. Om een goed overzicht te hebben over de beschikbaarheid, de geplande studiebelasting van de studenten en de vakantieperiodes/lesvrije periodes werd een jaarkalender opgemaakt. In deze planning werden afspraken gemaakt over wanneer studenten volledig beschikbaar zijn ('groene' weken), gedeeltelijk beschikbaar zijn ('oranje' weken) of helemaal niet beschikbaar zijn ('rode' weken).

Het uitwerken van een gezamenlijke kalender heeft als voordeel dat de verschillen duidelijk zichtbaar worden voor alle betrokken partijen en dat daardoor ook de verwachtingen naar inzetbaarheid en beschikbaarheid beter kunnen worden gecommuniceerd.

Bij het uitwerken van een gezamenlijke kalender werd er ook gekeken of de uurroosters van de leerlingen en studenten op elkaar konden worden afgestemd. Al snel bleek dat dit zeer moeilijk haalbaar was. Daarom werd er gekozen om de vergaderingen afwisselend overdag en 's avonds te laten plaatsvinden. Dit had wel als gevolg dat niet alle studenten steeds aanwezig konden zijn omwille van overlappende lesroosters, maar hier werd de nodige flexibiliteit ingebouwd.

⁴ <http://vlaamsekwalficatiestructuur.be/wat-is-vks/>

Eveneens werden er afspraken over de groepssamenstelling gemaakt. Op voorhand werd bekeken uit welke disciplines de studenten zouden gerekruteerd worden. Omdat de aard van de opdracht zowel economische als technische kennis vereist, werd er geopteerd om zowel studenten economie en marketing aan te trekken als studenten techniek en industrieel ingenieur.

Tenslotte werd voor elke onderwijsinstelling een coach aangesteld. De coach had als rol om zowel de studenten van zijn/haar onderwijsinstelling te begeleiden als de afstemming met de andere coaches en de projectcoördinator van de lokale overheid te verzorgen.

In wat volgt wordt dieper ingegaan op de voorbereidingen die werden getroffen per onderwijsinstelling.

3.2.1. KU Leuven (universiteit)

Voor elk project bepaalt KU Leuven KICK en het PiP-bestuur welke profielen het meest geschikt zijn, op basis van motivatie en persoonlijke interviews. Er wordt niet enkel gekeken naar het individueel profiel maar er wordt gestreefd om teams samen te stellen met complementaire vaardigheden en achtergronden.

Selectieprocedure:

- De student vult het online formulier in (met motivatiebrief & eventueel CV).
- Vervolgens wordt hij/zij uitgenodigd voor een persoonlijk interview (via skype) of kan er gekozen worden om een eigen video op te nemen waarin hij/zij een aantal vragen beantwoordt.
- Via een algoritme en de feedback van het PiP-bestuur en de organisator KU Leuven KICK, worden de teams gevormd aan de start van het academiejaar.
- In oktober krijgt de student te horen of deze al dan niet geselecteerd is.
- Na het Kick-off weekend in oktober en na eventueel overleg met de studentenbegeleider, kan het gewenste vak opgenomen worden in het ISP (zie lijst hieronder)

Voor studenten van	Jaar	Op te nemen binnen vak	Aan faculteit	Vakcode
Faculty of Engineering Science	1st Master	Entrepreneurship in Practice	Faculty of Engineering Science	B-KUL-H0T91A
Faculty of Bioscience Engineering	1st Master	Capita Selecta Bioscience Engineering	Capita Selecta Bioscience Engineering	
Faculty of Engineering Technology	3rd Bachelor	Engineering Experience 5 – Electronics Engineering	Faculty of Engineering Technology	B-KUL-T34EE5
Faculty of Economics & Business	More information	Integrated Business Project/ Social profit project	Faculty of Economics & Business	B-KUL-D0N74A
Faculty of Science	3rd Bachelor	Innovation Project	Faculty of Science	B-KUL-G0S68A
Faculty of Social Sciences	3rd Bachelor	Project-Based Learning Social Sciences	Faculty of Social Sciences	B-KUL-S0H61A
Faculty of Medicine	1st Master	Entrepreneurship in Practice	Faculty of Engineering Science	B-KUL-H0T91A
Faculty of Law	1st Master	Entrepreneurship in Practice	Faculty of Engineering Science	B-KUL-H0T91A
Faculty of Arts	1st Master	Entrepreneurship in Practice	Faculty of Engineering Science	B-KUL-H0T91A
Faculty of Movement and Rehabilitation Sciences	1st Master	Entrepreneurship in Practice	Faculty of Engineering Science	B-KUL-H0T91A
Faculty of Psychology & Educational Sciences	1st Master	Entrepreneurship in Practice	Faculty of Engineering Science	B-KUL-H0T91A
Institute of Philosophy	1st Master	Entrepreneurship in Practice	Faculty of Engineering Science	B-KUL-H0T91A
Faculty of Theology & Religious Studies	1st Master	Entrepreneurship in Practice	Faculty of Engineering Science	B-KUL-H0T91A
Faculty of Pharmaceutical Sciences	1st Master	Entrepreneurship in Practice	Faculty of Engineering Science	B-KUL-H0T91A
Faculty of Architecture	1st Master	Entrepreneurship in Practice	Faculty of Engineering Science	B-KUL-H0T91A

Dit jaar bestond het team voor het sponsorbedrijf Stad Leuven uit 4 studenten van de KU Leuven: 1 student van de Faculty of Economics & Business, 1 student van de Faculty of Law en twee studenten van de Faculty of Engineering Technology. In ruil voor hun deelname, kunnen de studenten 6 studiepunten opnemen in hun studieprogramma. Afhankelijk van de studierichting verschilt echter wel het vak waarbinnen PiP kan worden opgenomen alsook de toevoeging van extra opdrachten. Zo moeten studenten van de Faculty of Engineering Technology een extra paper schrijven dat gequoteerd wordt op 3 van de 6 studiepunten.

Voor KU Leuven KICK was het de vijfde keer op rij dat PiP georganiseerd werd. Een integratie was dus niet langer aan de orde. Voor de nieuwe samenwerking met de hogeschool (UCLL) en het secundair onderwijs (VTI) werden er echter andere voorbereidingen getroffen alsook bijkomende taken opgenomen.

Elk team wordt gedurende het academiejaar begeleid door een studentcoach. Deze rol wordt normaal opgenomen door een PHD student of PiP-alumni. De bedoeling van het hele PiP traject is dat de teams zelfsturend zijn en de coach louter een ondersteunde rol heeft. Ze dienen als contactpersoon, begeleiden de studenten maar nemen niet actief deel aan het hele denkproces of uitwerking van het prototype en businessplan. Wel verwachten we van de coach dat deze communiceert met het PiP-bestuur en KICK over de vooruitgang van de groep alsook de participatie van de studenten onderling.

Voor de nieuwe samenwerking werd er voor de coachrol ditmaal geen student aangesteld maar, hebben Marrit en Karen, twee leden van de PiP-organisatie van KU Leuven KICK deze rol op zich genomen. Dit omdat er meer voorbereiding, sturing, opvolging en begeleiding bij kwam kijken dan normaal.

Zo werden alle teammeetings bijgewoond en gestuurd omdat door het leeftijdsverschil het team minder zelfsturend was. Daarnaast kwam er bij deze groep meer 1 op 1 coaching van de studenten bij kijken. Ook de planning, verdelen en opvolgen van de taken werd begeleid en bewaakt. Daarnaast communiceren de studententeams rechtstreeks met het sponsorbedrijf. Voor deze samenwerking werden er extra meetings met alle partijen georganiseerd om het project continu te evalueren en bijsturen.

Volgende taken hebben de coaches opgenomen:

- Bijwonen van alle teammeetings van de studenten (1x/week) omdat er meer nood was aan sturing en opvolging
- Bijwonen van de coachmeeting (1x/week)
- 1 op 1 coaching
- Persoonlijke evaluaties invullen voor de hogeschool (UCLL)
- Planning en verdeling taken
- Opvolging taken
- Communicatie met Stad Leuven (normaal gebeurt dit door de studenten zelf)
- Vergaderingen bijwonen met de projectgroep
- Workshops bijwonen en begeleiden

3.2.2. UCLL (hogeschool)

Simultaan met de voorbereidende vergaderingen met de andere onderwijsinstellingen en de lokale overheid werden er voorbereidingen getroffen om het PiP-programma te integreren binnen de werking van de hogeschool. Binnen de hogeschool werden er eerst beslissingen genomen over welke opleidingen betrokken zou worden bij het PIP-programma enerzijds en anderzijds hoe het PiP-programma geïntegreerd kon worden in het curriculum van deze opleidingen.

In overleg met de onderzoeks- en dienstverlenende cel (Research&Expertise) binnen de hogeschool werd gekozen om samen te werken met het programma Management. Heel specifiek werd de opleiding Bedrijfsmanagement met de afstudeerrichtingen Marketing en KMO-management gekozen. Er werd een aparte rekrutering opgezet bij tweedejaarsstudenten op het einde van academiejaar 2018-2019. Vervolgens werden er aparte intakegesprekken met de studenten georganiseerd om de verwachtingen en de doelstellingen goed met elkaar af te stemmen.

Verder werd binnen de hogeschool in samenspraak met de opleiding Bedrijfsmanagement gekeken hoe het PiP-programma kon geïntegreerd worden binnen het bestaande curriculum.

Er werd gekozen om PiP als een alternatief aan te bieden voor de klassieke stage in het laatste semester van het laatste jaar. De stage voor de professionele bacheloropleiding Bedrijfsmanagement bedraagt 17 ECTS en staat gelijk met 425 lesuren. Omdat PiP over het volledige academiejaar loopt werd ervoor gekozen om het aantal ECTS of studiepunten op te splitsen: 3 ECTS voor het eerste semester en 14 ECTS voor het tweede semester. De ongelijke verdeling heeft vooral te maken met het feit dat er in het eerste semester heel weinig bijkomende ruimte en tijd is om te werken voor de studenten Bedrijfsmanagement aan het PiP. In het tweede semester was er meer ruimte omdat de stageperiode hierin verankerd is. Omdat het aantal studiepunten binnen de hogeschool ruimer werd toegemeten dan de studenten van de universiteit, werd er afgesproken met de hogeschool-studenten om extra stage-opdrachten intern te verrichten.

Op het vlak van de evaluatie van de studenten, werd er een apart evaluatiekader opgesteld. Dit omdat een PiP op een andere manier verloopt dan een klassieke stage. Het evaluatiekader vertrekt echter wel vanuit dezelfde competenties (algemene en beroeps-specifieke) als de stage. Het evaluatiekader werd opgezet met de volgende componenten: peerevaluatie (tussentijdse en eindevaluatie), evaluatie van het PIP-rapport en een algemene evaluatie door de PIP-projectcoaches.

De coach die binnen de hogeschool gekozen werd om de studenten te begeleiden en het project mee vorm te geven, is iemand die reeds 10 jaar ervaring heeft als stagementor. Verder is deze coach betrokken bij een specifieke werkgroep rond transdisciplinaire opleidingsonderdelen.

3.2.3. VTI (secundaire school)

Ook voor de secundaire school werden specifieke voorbereidingen getroffen in verband met de deelname aan PiP. De leerlingen die aan het PiP zouden deelnemen zouden het project volgen in het kader van hun geïntegreerde proef (GIP). De leerlingen werden daarbij geselecteerd op basis van hun motivatie, interesse, abstractievermogen en sociale vaardigheden. Dit was geen eenvoudige opgave aangezien het onderwerp van PiP, en de specifieke opdrachten die binnen een PiP zouden vallen, op het moment dat de voorbereidingen moesten gebeuren, nog niet gekend waren. Het voorbereiden van de leerlingen beperkte zich dan ook tot het geven van algemene informatie, namelijk het schetsen van de bedoeling van het project (een schooljaar lang uitgedaagd worden om in een multidisciplinair team te werken aan een oplossing voor een uitdaging die zich in de stad stelt en proeven van allerlei disciplines zoals productdesign, marketing, prototyping, gebruikersonderzoek en -testen, business modelling, etc.) en het aangeven met wie er zal worden samengewerkt. Voor het inpassen van het project in het normale curriculum werd van in het begin gevraagd aan de organiserende instantie (in dit geval KU Leuven of de universiteit) om rekening te houden met het studierichtingsprofiel industriële wetenschappen (technologisch, theoretisch, wetenschappelijk en sterk wiskundig) en de leerplandoelstellingen, alsook ervoor te zorgen dat dit zou passen in het kader van het leerplan. De leerplandoelstellingen zoals ze van in het begin werden doorgegeven draaien vooral rond het opbouwen van competentie binnen de toegepaste wetenschappen en engineering.

Op het vlak van de evaluatie werd afgesproken dat bij elk rapport aan de volgende zaken moet worden voldaan:

- rapport 1: schriftelijk verslag van de workshops + mondelinge toelichting met vraagstelling + taalkundig + logboek;
- rapport 2: schriftelijk verslag 'concept' en workshops + mondelinge toelichting met vraagstelling + taalkundig + pre-GIP = presentatie voor lokale overheid + logboek;
- rapport 3: schriftelijk verslag 'eindproduct' + mondelinge toelichting met vraagstelling + taalkundig + logboek + eindpresentatie

De coach die werd aangesteld om de studenten van de secundaire school te begeleiden binnen PiP heeft binnen de school de functie van Technisch Adviseur Coördinator. Dit is een bestuursfunctie waarbij het coördineren en opvolgen van alle activiteiten inzake materiële en pedagogische aspecten van de technische, beroepsgerichte en praktische vakken centraal staat. Er werd bewust niet gekozen om de GIP-begeleider als coach (of eerste aanspreekpunt) binnen PiP aan te duiden, aangezien hiertoe niet de capaciteit was. Toch hebben deze GIP-begeleiders binnen de schooluren een stuk van de coaching mee op zich genomen.

Tenslotte werd ter voorbereiding van de instap van studenten van de secundaire school in het PiP-project een aparte co-creatie opgezet onder begeleiding van IMEC. Deze sessie had als doel zicht te krijgen op de noden en mogelijkheden van de scholieren zodat het stappenplan van PiP kon aangepast worden. De volgende aanbevelingen werden meegenomen:

- 1) Perceptie PiP: PiP is een andere manier van werken voor scholieren, maar er heerste een hoog enthousiasme mits de juiste ondersteuning
- 2) Kennisdistributie: het verschil in kennisniveau tussen de studenten van de universiteit en hogeschool en de scholieren schrikt af, maar de nadruk op soft skills en creativiteit boezemt vertrouwen in
- 3) Praktische vragen: planning en regelmatige feedback bieden een leidraad aan de scholieren

4. PiP de case

4.1. Pilootproject PiP

In dit hoofdstuk wordt op een meer persoonlijk niveau ingegaan op het PiP-project van het academiejaar 2019-2020. Dit PiP-project was tevens een pilootproject aangezien het studententeam dat werd opgericht niet enkel uit universiteitsstudenten (van KU Leuven) bestond, maar ook uit studenten van een hogeschool (UCLL) en een secundaire school (VTI). Binnen elke onderwijsinstelling werden vier studenten geselecteerd om deel te nemen aan het pilootproject, wat de totale groepsgrootte op 12 studenten bracht. Naast het pilootproject werden tijdens het academiejaar 2019-2020 nog zeven andere PiP-teams opgericht voor tekens een andere projectsponsor.⁵ Deze PiP-teams bestonden enkel uit universiteitsstudenten en de groepsgrootte was kleiner (maximum 10 studenten per groep). Hieronder worden eerst de verschillende fases van een PiP besproken met een korte beschrijving van hoe elke fase binnen het pilootproject werd ingevuld. De fases werden overgenomen uit hoofdstuk 2.2.1.2. Daarna evalueren we het pilootproject op basis van de bevindingen van zowel de deelnemende studenten als de bevindingen van de projectgroep. Op basis van deze bevindingen werden tenslotte nieuwe aanbevelingen geformuleerd.

4.1.1. Fase 1: keuze van de uitdaging door lokale overheid

De uitdaging waaraan de studenten een heel academiejaar werken, dient door de projectsponsor aangedragen te worden. Idealiter is de uitdaging bekend nog voor het einde van het voorgaande academiejaar. Daarnaast dient het onderwerp voldoende breed geformuleerd te worden. Dit om voldoende vrijheid te geven aan de studenten om zelf met ideeën te komen voor de oplossing. In het geval van het pilootproject werden de eerste gesprekken over het onderwerp gevoerd tijdens interne brainstormmomenten in januari en februari 2019. Het kiezen van een onderwerp in een vroeg stadium is met name opportuun voor de studenten van de secundaire school. Deze studenten kunnen namelijk binnen het kader van hun GIP aan PiP meewerken. Aangezien de GIP-onderwerpen aan het einde van het voorgaande schooljaar geselecteerd worden, dient dat ook met de PiP-onderwerpen zo te gebeuren.

Voor het pilootproject werd volgende uitdaging geformuleerd: “Zoek een innovatieve oplossing om de winkelbeleving in en rond de winkels in het centrum van Leuven te vergroten.”

Op basis van dit onderwerp werden bij de deelnemende onderwijsinstellingen de juiste studenten geselecteerd. Zowel voor de secundaire school als voor de hogeschool werd een coach aangesteld die zich specifiek zou toeleggen op het begeleiden en coachen van de studenten uit de eigen onderwijsinstelling. Voor de universiteitsstudenten was er eveneens een coach aanwezig, echter deze coach trad op als coach van het gehele PiP-team.

⁵ <https://lrd.kuleuven.be/kuleuvenkick/skills/pip/pipgala2020>

De reden daarvoor is dat er binnen het reguliere PiP-programma, zoals dat al jaren wordt vormgegeven binnen de universiteit, normaal geen intensieve coaching gebeurt. Één van de PiP-principes is namelijk dat het studententeam zelfsturend dient te zijn. Voor het pilootproject werd toch besloten een coach aan te stellen aangezien het pilootproject extra ondersteuning vereiste, met name om de diverse groep aan studenten te sturen.

4.1.2. Fase 2: het studententeam informeren en inspireren

Nadat het onderwerp is gekozen en de samenstelling van het team (inclusief coaches) bekend is, dient de lokale overheid het onderwerp te kaderen en inspiratie te bieden. Binnen het pilootproject PiP vonden hierover bijeenkomsten plaats op verschillende momenten aan het begin van het nieuwe academiejaar:

- **Informele briefing op 1 oktober 2019:** op deze briefing werd de lokale overheid nog niet betrokken. Bedoeling was dat de studenten elkaar en elkaars interesses beter leerden kennen via een spel. Hoewel op dit moment weinig tot geen informatie over het onderwerp werd gegeven was deze briefing wel essentieel en zou er in een opvolgeditie zelfs meer aandacht aan dit moment moeten besteed worden. Uit de evaluatie van het pilootproject is namelijk gebleken dat teamgevoel heel belangrijk is en dat wanneer studentengroepen uit verschillende onderwijsinstellingen samen worden gezet, hier nog harder aan gewerkt dient te worden. Een informele briefing of kennismaking voor de start van het academiejaar is daarom een must.
- **Briefing op 4 oktober 2019:** op deze briefing werden de studenten op het stadskantoor uitgenodigd. Doel van de briefing was om inhoudelijk meer inspiratie, context en diepgang te geven bij het onderwerp, in dit geval rond het onderwerp technologie en IoT alsook rond winkelbeleving. In de briefing werd meegegeven want de verwachtingen zijn van de lokale overheid rond de eindoplevering en werd ook meer inzicht gegeven rond de taken en bevoegdheden van een lokale overheid. De briefing had als doel motiverend, aantrekkelijk en begrijpelijk te zijn voor alle studentengroepen. De studenten maakten tenslotte ook kennis met hun contactpersoon binnen de lokale overheid (de projectcoördinator). Na de briefing kregen de studenten per mail nog wat verdere inspiratie mee (onderzoeken, artikels, good practices etc. over het onderwerp).
- **Kick-off op 11 oktober 2019:** een kick-off waarop alle PiP-studententeams, de PiP-organisatie, de PiP-alumni en de project sponsors werden uitgenodigd. Het verloop van een PiP werd uitgelegd en elke project sponsor presenteerde kort zijn uitdaging. Daarna werd elke PiP-groep samengezet met zijn project sponsor en werden gesprekken gevoerd over de uitdaging. De lokale overheid had daarbij de kans om nogmaals uit te leggen wat wordt verwacht van de eindoplevering.
- **Inspiratienamiddag op 24 oktober 2019:** Om de studenten nog meer voeling te doen krijgen met het gekozen onderwerp nam de lokale overheid ze mee op uitstap. In dit geval was dat een inspiratienamiddag bij RetailDetail, een demoruimte over de nieuwste technologieën op het vlak van retail. Aangezien zowel de studenten, de studentencoaches als de projectcoördinator aanwezig waren, was dit ook een teambuildingmoment.

4.1.3. Fase 3: workshops en gebruikersonderzoek door de studenten

Binnen een PiP-programma komen er standaard enkele zaken voor. Zo krijgen de studenten gedurende het gehele academiejaar enkele workshops. Hieronder wordt beknopt een overzicht gegeven van de meest voorkomende workshops.

Info workshops

In oktober lanceren de nieuwe studententeams hun missies en worden ze begeleid door het “design thinking process”:

- De behoefte van de eindgebruiker vaststellen
- Brainstormen en ideeënvorming
- Prototypes uitwerken
- Het finale prototype testen

Bij de eindstreep in mei leveren de studenten het uitgewerkte prototype af, ondersteund door een business plan met een waarde propositie. Ter ondersteuning organiseert KICK gedurende het jaar verschillende workshops. Deze zijn bedoeld om de studenten extra kennis te geven en voor te bereiden om de verschillende uitdagingen aan te pakken tijdens hun project. Workshops worden meestal gegeven door ervaren bedrijven of organisaties. De onderstaande lijst geeft een ruw idee van de verschillende workshops:

- **Design Thinking:** verwijst naar de cognitieve, strategische en praktische processen waarmee ontwerpconcepten worden ontwikkeld.
- **Creativity Thinking:** Leertechnieken die het creatief denken bevorderen, met behulp van de GPS-brainstorm kit van Flanders DC.
- **Scrum:** De methode Scrum is een Agile aanpak – een effectievere en flexibelere manier van werken – die het voor een team mogelijk maakt projecten op een productievere wijze op te leveren en eventuele problemen snel te tackelen.

- **Lego Serious Play:** Ontwikkel een sterk idee aan de hand van Lego Serious Play met als doel het stimuleren van creatief denken. Het is een experimenteel proces dat is ontworpen om innovatie en bedrijfsprestaties te verbeteren.
- **Business Model Canvas:** Een creatieve concept staat of valt met een even sterk uitgewerkt businessmodel. Wat is een Business Model Canvas en hoe kan je dit gebruiken om na te denken over je eigen bedrijfsmodel? Leer in slechts negen basisbouwstenen je ondernemingsidee te omschrijven.
- **Presentatie technieken:** Met welke technieken kan je verhaal visueel en non-verbaal versterkt worden? Wat vertel je wel of (beter) niet? Leer tips & tricks om een publiek te overtuigen met jouw pitch.
- **Figma:** Optioneel - Figma is een modern interface design tool waarin je prototypes & mock-ups kunt ontwerpen.
- **Fablab:** Optioneel - een FabLab is een coöperatieve werkplaats waar uitvinders en ontwikkelaars gebruik kunnen maken van een collectieve infrastructuur. Hier staan onder meer computers, 3D-printers, lasersnijders en freesmachines.
- **Shark Tank:** Optioneel - studenten kunnen bij het maken van hun businessplan advies vragen aan experts en alumni.

Info gebruikersonderzoek

In voorbereiding van fase 4, met name de voorstelling van enkele ideeën naar de sponsor toe, is het belangrijk dat de studenten een gebruikersonderzoek doen. Het staat de studenten vrij om dit zelf in te vullen. Het hoort immers bij de filosofie van een PiP dat de studenten zelfstandig aan de slag gaan. De sponsor mag gecontacteerd worden maar het hangt van de studenten af of ze dit ook effectief doen. In dit geval werd de sponsor (lokale overheid) gecontacteerd in verband met de te selecteren handelszaken voor het houden van een interview.

4.1.4. Fase 4: voorstelling van de oplossingen door de studenten

Aan het einde van het eerste semester presenteren de studenten een stand van zaken. De studenten, samen met de coaches en de projectsponsor, kwamen daartoe samen op 6 december 2019. De projectsponsor had op eigen initiatief ook een externe derde partij uitgenodigd (in dit geval UNIZO) die mee feedback zou leveren.

De studenten presenteerden de resultaten van het gebruikersonderzoek en gaven daarnaast 6 ideeën ter oplossing van de door de sponsor geleverde probleemstelling. Deze 6 ideeën kwamen telkens overeen met een innovatieve oplossing of dienst. Per idee kregen de studenten feedback en op het einde werden 2 ideeën weggestemd. Hierdoor bleven nog 4 ideeën over waarbinnen de studenten zelf één idee mochten kiezen om in het tweede semester verder uit te werken.

Op het einde van het eerste semester wordt er eveneens tussentijdse feedback georganiseerd met de professoren. Tijdens deze sessie presenteren alle teams hun tussentijdse resultaten en plannen voor het tweede semester.

Het is een feedbackmoment waar professoren en studenten van andere teams kritische vragen kunnen stellen en advies kunnen geven. Dit is geen evaluatiemoment, maar een feedbacksessie.

4.1.5. Fase 5: keuze van de oplossing

De keuze van de oplossing werd door de studenten zelf bepaald en aan de projectsponsor gecommuniceerd nog voor het einde van het eerste semester. Bij de keuze van de uiteindelijke oplossing werd rekening gehouden met de onderwijsdoelstellingen van zowel de hogeschool als van de secundaire school. Voor de hogeschool was het met name belangrijk dat de studenten binnen PiP een observatieonderzoek zouden kunnen doen rond de oplossing, ter vervanging van hun stage. Voor de secundaire school studenten was het dan weer essentieel dat er een technische uitwerking mogelijk was.

4.1.6. Fase 6: opmaken businessplan en uitwerking van de oplossing

Tijdens het tweede semester werken de studenten verder aan de uitwerking van de oplossing.

De lokale overheid besliste, ook op vraag van de studenten, om in februari nogmaals een feedbackmoment te voorzien waarbij de uiteindelijke gebruikers van de oplossing, in dit geval de handelaars van stad Leuven, samen te brengen. De studenten presenteerden daartoe een eerste uitwerking van de oplossing en kregen daarna feedback van een 9-tal handelaars.

Restricties door het corona-virus maakte de verdere uitwerking van het project moeilijk. Er was gelukkig al veel werk verzet in het fysieke prototype, dus de studenten hebben in deze fase vooral de nadruk gelegd op het virtuele prototype (met behulp van Figma) en op het business plan. Uiteindelijk kon er toch een zeer uitgebreid prototype virtueel worden getoond.

4.1.7. Fase 7 en 8: pitch aan de lokale overheid en PiP-gala

Door onverwachte omstandigheden, met name de opkomst van het corona-virus en de lockdown, vonden zowel de pitch aan de lokale overheid als het PiP-gala niet plaats. Tijdens deze pitch zou de eindoplossing worden voorgesteld. Het gala was dan weer een moment waarbij alle PiP-teams, de PiP-organisatie, de projectponsors en het bredere publiek zouden zijn samengekomen. Het gala bestaat uit een pitch per team en het uitstallen van de verschillende oplossingen in daartoe gebouwde standen

In de plaats van het gala bouwde het PiP-team een website over de oplossing.

4.1.8. Fase 9: verdere uitrol van de oplossing

Wanneer de lokale overheid waarde ziet in de oplossing van de studenten, heeft deze de keuze om binnen 3 maanden na het eindigen van het studentenproject de IP van de oplossing op te vragen. Dat werd zo bepaald in het contract dat werd opgesteld tussen de universiteit (KU Leuven als organisator van een PiP). Voor het verder ontwikkelen van de oplossing zijn er wel enkele zaken waarmee dient rekening te worden gehouden, met name de wet op overheidsopdrachten. Zie hoofdstuk 5 voor meer informatie over de juridische modaliteiten rond de oplossing.

Voor dit concrete PiP-project was de oplossing specifiek bedoeld om te worden gebruikt door een derde partij (handelaars). Vanuit dat oogpunt heeft de lokale overheid beslist om de oplossing niet zelf aan te kopen of uit te rollen. De handelaars werden via een nieuwsbrief vanwege de lokale overheid op de hoogte gebracht van de website waarop de oplossing werd gepresenteerd.

4.2. Evaluatie pilootproject academiejaar 2019-2020

In hoofdstuk 2 van dit draaiboek werden eerdere PiP-edities, waaraan de lokale overheid deelnam, geëvalueerd. Dit was nodig om aanbevelingen te doen en verbeteringen aan te brengen in functie van de vernieuwde PiP als pilootproject. Omdat de vernieuwde PiP ook een nieuwe situatie met zich meebracht, met name samenwerking tussen studenten van drie verschillende onderwijsinstellingen, is een nieuwe evaluatie achteraf essentieel. Zo kan bekeken worden of de eerder geformuleerde aanbevelingen en verbeterpunten standhouden. In wat volgt wordt eerst de evaluatie van PiP door de ogen van de studenten besproken, gevolgd door de evaluatie van PiP door de projectgroep-leden. In de projectgroep zaten de coaches van alle onderwijsinstellingen samen met de projectcoördinator van de lokale overheid. Omwille van corona en de lockdown werden de studenten bevraagd via een google forms enquête met een tiental open en gesloten vragen. De projectgroep-leden hielden voor deze evaluatie een extra online projectgroep-vergadering.

4.2.1. Evaluatie door de studenten

Op basis van de resultaten van de enquêtes werden enkele algemene bevindingen geformuleerd. Deze staan hieronder weergegeven.

De studenten van deze PiP zijn het erover eens dat het project een goede leerschool was. Het PiP-project toont aan dat er buiten een GIP of een stage nog verschillende andere leermogelijkheden zijn, met name een samenwerking over verschillende disciplines en onderwijsniveaus heen.

Juist vanwege alle moeilijkheden die studenten hebben ondervonden gedurende het project (verschil in motivatie, verschil in doelstellingen voor deelnemen, verschil in werkdruk en mate van tijdsbesteding, de communicatiemoeilijkheden, maturiteitsverschillen etc.), en het zoeken naar oplossingen om deze moeilijkheden te overkomen, maakt dat het project hun veel heeft bijgeleerd. Ze leerden vooral hoe belangrijk planning, samenwerking, communicatie en softs skills zijn in een interdisciplinair en onderwijsinstelling-overschrijdend project.

De beoogde doelstellingen om deel te nemen aan dit project bleken te verschillen tussen de studenten van universiteit en hogeschool enerzijds en de secundaire school studenten anderzijds. De eerste groep van studenten hoopte dat hun ondernemerszin zou aangescherpt worden en keken ernaar uit om een innovatief product te ontwikkelen. De studenten hoopten dat het project zou verschillen van alle andere vakken die ze eerder volgden en dat praktijkervaring zou worden opgedaan. Tenslotte wilden ze zelfstandig leren werken. De secundaire school studenten anderzijds hoopten vooral dat ze nuttig zouden kunnen zijn binnen het project en dat ze goede punten zouden krijgen. Uit de evaluatie komt naar voren dat de doelstellingen die de studenten op voorhand hadden grotendeels werden ingelost. Een vaak gehoorde opmerking is dat er meer energie en tijd dan verwacht is gegaan naar de samenwerking an sich dan naar het opleveren van een innovatief product. Boeiend was ook dat ze omwille van corona geleerd hebben op verschillende manieren samen te werken: zowel online als offline.

Pijnpunten die steeds terugkomen: het feit dat de verwachte tijdsbesteding (in studiepunten) niet goed afgestemd is tussen de verschillende studentengroepen en dat het ook een hele puzzel is om agenda's en de verschillen in werkbelasting voor andere vakken/projecten met elkaar in overeenstemming te brengen.

De studenten staan positief tegenover de begeleiding van hun coaches, van KU Leuven KICK als organisator van het project en van de lokale overheid als sponsor. De lokale overheid zou wel nog meer betrokkenheid kunnen tonen. Studenten vonden de gegeven workshops interessant maar niet altijd vernieuwend of helemaal in lijn met het projectdoel.

Aanbevelingen die de studenten nog meegeven: kleinere groepjes maken, ervoor zorgen dat iedereen rond éénzelfde project werkt en geen extra taken meegeven per studentengroep, belasting in studiepunten gelijktrekken tussen de verschillende groepen, weglaten van de secundaire school studenten aangezien het verschil in maturiteit te groot is.

4.2.2. Evaluatie door team van coaches

Tijdens een extra projectgroep-vergadering werden de coaches van de verschillende onderwijsinstellingen bevraagd naar hun ervaringen met de vernieuwde PiP. De antwoorden kunnen in een aantal thema's onderverdeeld worden met name: motivatie om deel te nemen aan de PiP, organisatie van een PiP, vereiste coaching van een PiP, evaluatie van de samenwerking met een lokale overheid en samenwerking tussen de onderwijsinstellingen onderling.

Motivatie

Voor deze vernieuwde PiP werd door de projectcoördinator van de lokale overheid gezocht naar verschillende onderwijsinstellingen die studenten kon afvaardigen.

Elke onderwijsinstelling stapte mee in dit project vanuit een verschillende motivatie:

Universiteit: de universiteit is tevens de organisator van het PiP-programma. De universiteit kreeg de vraag van de lokale overheid om een PiP te mogen inrichten met studenten van verschillende onderwijsinstellingen. Dit pilootproject zou dan in de plaats komen van een standaard PiP-project waaraan enkel universiteitsstudenten deelnemen. Omdat het betrekken van andere onderwijsinstellingen de interdisciplinariteit zou vergroten, en omdat interdisciplinariteit juist van grote waarde is binnen een PiP, was dat voor de universiteit geen probleem. Wel gaf de universiteit aan het programma en de principes van een standaard PiP te willen behouden.

Hogeschool: de voornaamste reden om deel te nemen voor de hogeschool was de interdisciplinariteit van het PiP-programma. De hogeschool wil graag meer inzetten op multi-, inter- en transdisciplinair onderwijs.

Secundair onderwijs: gezien de probleemstelling waarvoor de lokale overheid een oplossing zocht, was er nood aan technische studenten. Daarom heeft de projectcoördinator een technische secundaire school benaderd. Omdat het PiP-project paste binnen de (leerplandoelstellingen van de) geïntegreerde proef (GIP) van de school, heeft ze vrijwel meteen toegezegd tot het afvaardigen van studenten voor PiP.

Organisatie

Alle partijen hadden het gevoel dat ze in een onduidelijke situatie stapten omdat de samenwerking helemaal nieuw was. Dat er werd uitgegaan van een reeds bestaand programma (PiP) om de samenwerking op te zetten, was achteraf bekeken ook noodzakelijk. Achter het PiP-programma zit immers een uitgewerkte methode en filosofie en een professionele werking met een vaste jaarplanning en vaste workshops. De begeleiding die nodig was van alle coaches binnen het pilootproject was intensief en overstijgt wat normaal wordt gedaan aan begeleiding voor een stage of GIP. Moest er gestart zijn geweest vanuit een blanco-situatie had dit waarschijnlijk niet meer werkbaar geweest.

Coaching

Zoals gezegd werd er gewerkt met een coach per onderwijsinstelling. Deze coach begeleidde de studenten van de eigen onderwijsinstelling en nam deel aan de projectgroepvergaderingen. De coach van de universiteit had een aparte rol. Deze coach was namelijk verantwoordelijk voor het gehele studententeam. In een standaard PiP wordt normaal geen intensieve begeleiding van het team voorzien omdat het de bedoeling is dat het team zelfsturend is. Aangezien de nood tot coaching wel snel naar voren kwam tijdens het pilootproject heeft de universiteit gekozen om iemand van de PiP-organisatie aan te stellen als coach.

Voor zowel de coach van de secundaire school als de coach van de hogeschool was het duidelijk dat intense begeleiding nodig was. Er werd vooral gecoacht op het vlak van het proces, om de studenten te leren hoe ze beter met elkaar communiceren en hoe ze zich kunnen inleven in de andere. Daarnaast was het ook een belangrijk leerproces om de verschillende verwachtingen die iedereen had van een PiP te matchen en te leren omgaan met de diversiteit van de groep. Indien een soortgelijke PiP opnieuw zou plaatsvinden zouden de coaches graag extra opleiding krijgen over hoe een divers en onderwijsniveau-overschrijdend studententeam best wordt gecoacht. Nu werd er vaak al doende bijgeleerd.

Het groepsgevoel tussen de studenten was niet altijd optimaal, zeker in vergelijking met de andere PiP-teams (die enkel bestaan uit universiteitsstudenten). Normaal is een PiP, naast hard werken, ook veel plezier maken samen. Daartoe worden tijdens het jaar, door de PiP-alumni, activiteiten georganiseerd. Deze activiteiten stonden voor de studenten van de andere onderwijsinstellingen open maar deze hebben daar vaak niet aan deelgenomen. Het is onduidelijk in hoeverre een coach dit zou kunnen sturen.

Binnen het VLAIO-project werden middelen voorzien voor een coach per onderwijsinstelling. Het is door deze middelen dat het mogelijk was om binnen het pilootproject de studentengroep extra te begeleiden. Deze begeleiding werd erg noodzakelijk geacht en zou bij toekomstige interdisciplinaire en onderwijsinstelling-overschrijdende projecten ook opnieuw nodig zijn. Zeker indien een nieuw programma wordt opgezet.

Samenwerking en communicatie met een lokale overheid

Het projectteam was tevreden over de samenwerking met de lokale overheid. Dit is te danken aan het ter harte nemen van de aanbevelingen uit de evaluatie en aanbevelingen van eerdere PiP-edities. Daar werd met name gezegd dat één duidelijk contactpunt moest worden aangesteld binnen de overheid. Deze rol was weggelegd voor de projectcoördinator. Qua communicatie hadden de coaches het gevoel dat er genoeg en duidelijk gecommuniceerd werd vanuit de overheid, hoewel wat meer betrokkenheid in het tweede semester nog beter was geweest. Vanwege corona zijn er helaas enkele contactmomenten weggevallen. Daarnaast is het ook een moeilijke rol voor de overheid om op te nemen: langs de ene kant wordt er van de overheid verwacht dat ze voldoende inspiratie en informatie meegeven aan de studenten. Langs de andere kant is één van de principes van PiP om de studenten vrijheid te geven. Dit wil zeggen dat studenten de overheid zelf moeten benaderen indien ze willen afspreken of verdere informatie nodig hebben. Tenslotte gaven de coaches ook mee dat sturing op het vlak van de administratieve kanten van het project, een prima rol is voor de overheid. Echter op het vlak van de coaching en evaluatie van de studenten vinden ze dat dat die rol enkel aan de onderwijsinstellingen kan worden toegekend.

Samenwerking tussen de onderwijsinstellingen

Deze samenwerking is zeer positief verlopen dankzij de organisatie van een maandelijkse projectgroep-vergadering waar steeds een stand van zaken werd gegeven. Ook de kalender, die aan het begin van het academiejaar werd opgemaakt, heeft geholpen om de samenwerking te structureren en de verwachtingen te managen. Alle partijen waren daarenboven steeds responsief en goed bereikbaar.

Wat wel een opmerking is, en dat gaat over de samenwerking tussen de studenten, is dat er op voorhand niet voldoende gekaderd is waarom de studenten van de secundaire school en de hogeschool een andere studiebelasting hadden en anders geëvalueerd werden binnen PiP. Het was bijvoorbeeld onduidelijk voor de universiteitsstudenten waarom de hogeschoolstudenten 17 studiepunten kregen voor hun deelname aan PiP, terwijl de universiteitsstudenten slechts 6 studiepunten kregen. Dat was omdat de hogeschool de PiP-deelname binnen een bestaand programma moest laten plaatsvinden.

In dit geval was dat de stage die altijd 17 studiepunten inneemt. Indien dit in het begin beter gekaderd was aan de studenten, zou het minder wrevel hebben veroorzaakt onder de studenten.

4.2.3. Aanbevelingen

Op basis van de hierboven besproken evaluaties werden nieuwe aanbevelingen geformuleerd. Deze aanbevelingen vullen de aanbevelingen uit hoofdstuk 2.2.3.1 aan en vormen een goed startpunt bij het opzetten van nieuwe innovatieve studentenprojecten waarbij de lokale overheid optreedt als opdrachtgever.

1) Begin vanuit een bestaand programma of project

Ook al zal het vernieuwde project aanpassing en intensievere coaching vragen, een bestaand programma zorgt voor een bepaalde structuur en methodiek. Indien toch vanuit een blanco - situatie wordt vertrokken, zullen er extra middelen en tijd nodig zijn voor zowel het opstellen van het programma als het opzetten van intensieve begeleiding.

2) Maak op voorhand een gedetailleerde jaarkalender op als houvast

Een ingevulde jaarkalender helpt bij het managen van de verwachtingen van zowel de studenten als de begeleiders binnen het project. Voor verdere informatie over de kalender zie hoofdstuk 6.2., waar een voorbeeldplanning met enkele principes wordt uitgelegd.

3) Zorg, tijdens een informele kick-off, voor een goede kadering van het project

Tijdens een formele kick-off wordt de opdracht van het studentenproject geëxpliciteerd. Het is echter ook belangrijk om een informele kick-off te doen die specifiek als doel heeft om de verwachtingen van de studenten te managen. Indien een structureel studentenproject (met eenzelfde studiebelasting en evaluatie per student) niet mogelijk is, dien je op voorhand goed te communiceren waarom verschillende studentengroepen op een verschillende wijze worden belast en geëvalueerd. Dit kan frustraties voorkomen. Daarnaast is het ook goed om tijdens de informele kick-off te verduidelijken wat van elke groep verwacht wordt binnen het project.

4) Hecht voldoende belang aan procesbegeleiding en groepsdynamica

Wanneer verschillende studenten van verschillende onderwijsniveaus worden samengebracht is het logisch dat er niet automatisch een goede groepsdynamiek ontstaat. Daarom is het belangrijk dat coaches worden ingezet die aandacht hebben voor een goede groepsdynamiek. Maak van bepaalde problemen of misverstanden een leermoment en plan momenten in waarbinnen de samenwerking (dus niet enkel het inhoudelijke werk) wordt geëvalueerd.

5) Geef voldoende informatie maar laat studenten vrij bij de uitwerking

Binnen het doorlopen traject werd het als een meerwaarde gezien dat de lokale overheid voldoende tijd stak in de voorbereiding van haar briefings en de studenten daarna de vrijheid gaf om zelf aan de slag te gaan.

6) Coaching is nodig

Zeker indien samenwerking tussen verschillende groepen van studenten wordt opgezet, zal coaching nodig zijn. Deze coaching dient vooral te gebeuren op het vlak van de groepsdynamica. Uit het pilootproject is duidelijk gebleken dat coaching nodig is. Deze extra coaching heeft er vervolgens voor gezorgd dat de studenten een rijke leerervaring hebben opgedaan qua samenwerking met studenten uit diverse achtergronden.

5.PiP: juridische uitwerking

5.1. Inleiding

In het kader van innovatieve product ontwikkeling binnen PiP dienen er afspraken te worden gemaakt tussen de verschillende partijen die in het proces betrokken zijn. In dit onderdeel van het draaiboek zullen we dieper ingaan op het juridische luik voor het opzetten van een PiP, alsook enkele voorbeeldovereenkomsten en -clausules bespreken. Deze voorbeeldovereenkomsten kunnen door andere steden of gemeenten gebruikt worden wanneer ze een gelijkaardige samenwerking voor innovatieve productontwikkeling tussen steden en onderwijsinstellingen willen organiseren.

5.1.1. Doelgroep

Het draaiboek is in de eerste plaats opgesteld voor steden of gemeenten die een PiP wensen te organiseren, daarnaast bevatten de overeenkomsten ook de afspraken voor de andere partijen die in de PiP betrokken (kunnen) zijn.

5.1.2. Opbouw

In de onderstaande hoofdstukken zullen we eerst de verschillende partijen in het PiP bespreken. Daarna zullen we dieper ingaan op de type overeenkomsten die bestaan tussen deze verschillende partijen en de voornaamste afspraken die hierin dienen te worden gemaakt. Daarna nemen we nog enkele aandachtspunten op.

5.1.3. Disclaimer

De hieronder geformuleerde teksten zijn suggesties die uiteraard geval per geval bekeken en desgevallend aangepast dienen te worden.

Dit deel van het draaiboek werd door IMEC-SMIT-VUB opgesteld in het kader van het VLAIO City of Things project 'Structureren Innovatieve Studentenprojecten in Studentensteden' in samenwerking met de stad Leuven, waarbij uiterste zorgvuldigheid is betracht. Desondanks kunnen hieraan geen rechten worden ontleend. De opstellers aanvaarden dan ook geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventuele onjuistheden of tekortkomingen in dit draaiboek.

5.2. Partijen in het proces en hun rol

Hieronder geven we een overzicht van de verschillende partijen die betrokken (kunnen) worden bij een PiP, waarna we dit concreet maken binnen de Leuvense context. Dit geven we mee ter verduidelijking, maar we dienen erop te wijzen dat dit voor iedere lokale context afzonderlijk zal moeten worden ingevuld: In Leuven wordt een PiP georganiseerd door KU Leuven KICK, maar indien een stad of gemeente een PiP wilt organiseren dienen ze dit niet te doen in samenwerking met KU Leuven Kick maar via een orgaan van de eigen onderwijsinstelling(en).

5.2.1. Instantie die PiP organiseert (hierna de “organiserende instantie”)

Deze organisatie neemt de coördinerende en faciliterende rol op zich om het PiP in goede banen te leiden. In Leuven gebeurt dit door KU Leuven KICK (voorheen LCIE). Dit is een organisatie binnen de KU Leuven die ondernemerschap wil bevorderen en aanmoedigen onder studenten, onderzoekers, docenten en professoren. De organisatie heeft een coördinerende en faciliterende rol door de juiste personen samen te brengen, initiatieven op elkaar af te stemmen, tips en instrumenten te delen, begeleiding op maat te voorzien en waar nodig nieuwe initiatieven mee te helpen lanceren door haar netwerk in te schakelen. Ze helpt studenten om hun innovatieve ideeën om te zetten in succesvolle businessmodellen en wil startende ondernemers optimaal begeleiden en ondersteunen bij de uitbouw van hun onderneming.

5.2.2. Onderwijsinstellingen

De onderwijsinstellingen die zich engageren om studenten te laten deelnemen aan het PiP-programma. Dit kan een universiteit, hogeschool en/of middelbare school zijn. Het PiP-programma binnen Leuven gaat uit van de universiteit (KU Leuven). Binnen de context van het VLAIO-programma schaaft men dit op door middel van een samenwerking met een hogeschool en een middelbare school:

KU Leuven: De Katholieke Universiteit Leuven.

VTI: Het Vrije Technische Instituut Leuven biedt beroeps- en technisch secundair onderwijs aan in de sectoren wetenschappen, techniek en hotel.

UCLL: Hogeschool University Colleges Leuven-Limburg (UCLL) biedt als instelling voor hoger onderwijs 16 graduatoren, 18 professionele bachelors en 13 bachelor-na-bachelors aan op 9 campussen in Limburg en Vlaams-Brabant.

5.2.3. Sponsors

Dit zijn bedrijven, overheidsorganisaties of NGO's die een project willen sponsoren door een team een uitdaging en een budget te bieden. De stad in kwestie treedt binnen het PiP op als een van de sponsors. Voor stad Leuven gebeurt de samenwerking met PiP via de dienst economie van de stad. De meeste andere sponsors zijn commerciële bedrijven (bv. Materialise, P&G,...). In Leuven wordt een sponsor gevraagd om een budget van 15.000 euro (exc. BTW) te voorzien voor het PiP.

5.2.4. Individuele studenten

Dit zijn studenten uit een van de hierboven opgesomde onderwijsinstellingen die via hun instelling een bepaald aantal studiepunten kunnen wijden aan het PiP.

5.3. Overeenkomsten

5.3.1. Type contracten

De relaties tussen de verschillende opgesomde partijen worden vastgelegd aan de hand van een aantal overeenkomsten:

- 1) Overeenkomst tussen onderwijsinstelling, sponsor en een individuele student: hierin worden voornamelijk een aantal praktische zaken geregeld zoals de opzet en duur van het PiP, wat er met de vergoeding van de sponsor zal gebeuren of de aanwijzing van bepaalde contactpersonen. Daarnaast worden er bepaalde 'bijzondere' verplichtingen voor de verschillende partijen in afgesproken.
- 2) Overeenkomst tussen de onderwijsinstelling (eventueel vertegenwoordigd door de organiserende instantie) en een sponsor: gezien de onderwijsinstelling een samenwerking aan gaat met een sponsor die een financiële bijdrage betaalt in de werkingskosten van het PiP. De sponsor kan hierdoor een 'probleemstelling' formuleren en onder bepaalde voorwaarden de resultaten van het project verwerven.

We overlopen hieronder de verschillende overeenkomsten die hiervoor in Leuven worden gebruikt. We zullen de belangrijkste bepalingen of afspraken in deze overeenkomsten overlopen

5.3.2. Algemene begrippen

Een 'PiP' kan juridisch worden omschreven als een project waarbij een onderwijsinstelling als opleidingsonderdeel binnen een aantal faculteiten/opleidingen een product innovatieproject aanbiedt, waarbij een team van studenten dat multidisciplinair is samengesteld, gedurende een volledig academiejaar wordt ingezet om een oplossing te zoeken en te ontwikkelen voor een probleemstelling die door willekeurige sponsors wordt aangereikt. Ter ondersteuning van het PIP-project worden door de Onderwijsinstelling diverse workshops en opleidingen georganiseerd. Het PIP-project dient aan het einde van het academiejaar te resulteren in de oplevering van een werkend prototype en een beperkt businessplan.

1) Overeenkomst tussen de onderwijsinstelling, de sponsor en de individuele student

Voor Leuven is dit een overeenkomst die wordt afgesloten tussen een van de onderwijsinstellingen (KU Leuven, UCLL en/of VTI Leuven) met stad Leuven (als sponsor) en een student van de onderwijsinstelling (indien dit de KU Leuven is kunnen enkel de KU Leuven studenten dit contract ondertekenen). Volgende afspraken worden hier best in opgenomen:

- A) Opzet en duur: Aanduiding in het kader van welk opleidingsonderdeel binnen het studiepakket van de student dat hij zal deelnemen aan het PiP. Daarnaast wordt het specifieke project ook kort omschreven.
- B) De vergoedingen: De overeenkomst bepaalt dat het studie- en onderzoekswerk door de student in het kader van het PiP onbezoldigd gebeurt. De middelen die door de sponsor ter beschikking worden gesteld, zullen door de betreffende onderwijsinstelling aangewend worden om de onkosten te vergoeden die de student zal maken tijdens de uitvoering van het project, dit mits voorlegging van de nodige bewijsstukken.
- C) De aanwijzing van contactpersonen van de student: Het gaat hierbij om een aanduiding van de professor die zal optreden als begeleider van de student, evenals de coach die zal optreden als aanspreekpunt. Beiden worden aangeduid door de onderwijsinstelling. Daarnaast duidt de sponsor zelf ook een begeleider en aanspreekpunt aan.
- D) Bijzondere verplichtingen van de sponsor: De sponsor engageert zich om de student de nodige informatie te verschaffen met betrekking tot het PiP. De sponsor zal de student ontvangen wanneer dit voor het studie- en onderzoekswerk in het kader van dit PiP nodig is en zorgt voor een passend onthaal en begeleiding. Als de sponsor zaken, materialen of ruimtes ter beschikking stelt voor het studie- en onderzoekswerk in het kader van dit PiP, zal dit gebeuren op eigen risico van de sponsor. Indien de student persoonsgegevens van de sponsor verwerkt in het kader van het PiP, is de sponsor zelf verantwoordelijk voor de naleving van de toepasselijke wetgeving ter zake. Concreet gaat het hier dus om de toepassing van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG, of beter bekend onder zijn Engelstalige benaming General Data Protection Regulation of GDPR).
- E) Bijzondere verplichtingen van de onderwijsinstelling: De onderwijsinstelling engageert zich om de student begeleiding en ondersteuning aan te bieden bij de studie- en onderzoeksactiviteiten die worden gesteld in het kader van het PiP. Verder stelt ze aan de student de vereiste werkmiddelen en infrastructuur ter beschikking, zoals het gebruik van ruimtes, labo's en ICT-ondersteuning.

- F) Bijzondere verplichtingen van de student: De student zal zich houden aan de op hem van toepassing zijnde reglementen, veiligheidsmaatregelen en ontvangen instructies wanneer hij zich in het kader van het PiP in de gebouwen van de sponsor of van de onderwijsinstelling bevindt. Daarnaast zal de student de nodige zorgvuldigheid in acht nemen voor alle zaken, materialen en ruimtes die hem/haar in het kader van het PiP door de sponsor of onderwijsinstelling worden toevertrouwd of ter beschikking gesteld. Hij dient ook discreet te zijn i.v.m. gegevens van personeel en cliënteel van de sponsor. Tot slot dient hij de privacy van en de informatie over de deelnemers in de PiP met de nodige discretie behandelen.
- G) Geheimhouding en intellectuele eigendom: Het is de student verboden om vertrouwelijke informatie bekend te maken aan derden (dus partijen die niet mee de overeenkomst hebben ondertekend) zonder voorafgaandelijke schriftelijke toelating van de sponsor of onderwijsinstelling. Een uitzondering kan worden gemaakt voor de supervisor of (student)begeleider van de onderwijsinstelling en in geval van een thesis voor de leden van een thesis-jury, indien het bekend maken van vertrouwelijke informatie nodig is om een adequate supervisie of evaluatie te waarborgen. Op hun beurt zijn de supervisor en (student)begeleider en de juryleden dan ook wel gebonden aan geheimhouding. De onderwijsinstelling verbindt er zich toe om de plicht tot geheimhouding op te leggen aan externe juryleden en begeleiders. Vertrouwelijke informatie moet door de sponsor en de onderwijsinstelling als “vertrouwelijk” worden aangeduid bij de mededeling ervan aan de student. Vertrouwelijke informatie mag door de student enkel gebruikt worden voor en tijdens de uitvoering van het PiP. Vertrouwelijke informatie blijft de eigendom van de sponsor of de onderwijsinstelling en wordt aan de sponsor of de onderwijsinstelling teruggegeven bij beëindiging van de overeenkomst. Deze verplichtingen blijven van kracht gedurende een periode van drie jaar na beëindiging van de overeenkomst. De student draagt de eigendom op de onderzoeksresultaten, verkregen in het kader van het PiP, onherroepelijk over aan de onderwijsinstelling. Voor zover de student in het kader van de uitvoering van dit PiP werken, tekeningen, modellen en/of informatie tot stand brengt die vatbaar zijn voor bescherming door intellectuele eigendomsrechten, draagt de student ook hierbij zijn/haar aandeel in deze intellectuele eigendomsrechten kosteloos over aan de onderwijsinstelling en dit in hun meest volledige actuele en toekomstige wettelijke omvang zonder dat onderwijsinstelling enige vergoeding verschuldigd is. De student zal de onderwijsinstelling onmiddellijk informeren over elke creatie en vinding die hij/zij tot stand brengt en haar daarover alle nuttige gegevens verstrekken, met inbegrip van tekeningen, broncodes en aan de creatie of vinding ten grondslag liggende ideeën. Ondanks het voorgaande, blijft het auteursrecht op een bachelor- of masterthesis bij de Student in overeenstemming met de relevante regelgeving van de onderwijsinstelling. ‘Vertrouwelijke informatie’ in het kader van het PiP kan worden omschreven als alle informatie en data die door de sponsor of de onderwijsinstelling voor de uitvoering van deze overeenkomst als vertrouwelijk wordt beschouwd, met uitzondering van informatie die: (a) reeds algemeen bekend is; (b) reeds in het bezit was van de student vóór de mededeling ervan door de sponsor of de onderwijsinstelling; (c) de student verkregen heeft van een derde zonder enige geheimhoudingsplicht; (d) de student onafhankelijk heeft ontwikkeld zonder gebruik te maken van de vertrouwelijke informatie van de sponsor of de onderwijsinstelling; (e) wettelijk of als gevolg van een rechterlijke beslissing moet worden bekend gemaakt, op voorwaarde dat de student de sponsor of de onderwijsinstelling hiervan op de hoogte brengt.

- H) Verzekering: De overeenkomst bepaalt dat de onderwijsinstelling een verzekering zal voorzien voor de student voor persoonlijke lichamelijke ongevallen en verwondingen zowel tijdens de studie- en onderzoeksactiviteiten als op weg van en naar de studie- en onderzoeksactiviteiten. Daarnaast zal zij ook voor burgerlijke aansprakelijkheid een verzekering voorzien. Er wordt best ook een meldingsplicht voorzien voor de student zodat deze onmiddellijk elk ongeval of schadegeval dat zich voordoet in het kader van het PiP dient te melden aan de verzekeringsdienst van zijn onderwijsinstelling.
- I) Geschillen en beëindiging van de overeenkomst: De overeenkomst bepaalt hier dat problemen met betrekking tot de overeenkomst eerst onderling besproken zullen worden. Als de sponsor of de student zijn verplichtingen niet nakomt dient de andere partij de onderwijsinstelling hiervan op de hoogte te brengen. De overeenkomst kan verbroken worden door de sponsor indien de student zijn bijzonder verplichtingen zoals hierboven omschreven of geheimhouding en intellectuele eigendom niet nakomt of bij wangedrag. De overeenkomst kan op haar beurt door de onderwijsinstelling worden beëindigd ingeval van onbeschikbaarheid van de student of wanneer zijn fysieke of psychische gezondheid gevaar loopt, er een wanverhouding is tussen de wensen van de sponsor en de doelstellingen van de opleiding of wanneer het PiP inefficiënt of niet nuttig blijkt.

2) Overeenkomst tussen de onderwijsinstelling en een sponsor

Dit is een overeenkomst die wordt afgesloten tussen de onderwijsinstelling en een sponsor. Deze overeenkomst beoogt het regelen van de sponsoring door de sponsor tijdens een PiP-Project georganiseerd door de onderwijsinstelling gedurende een academiejaar. De overeenkomst regelt uitsluitend de rechten en plichten van de onderwijsinstelling en de sponsor in het kader van het PiP-Project. De overeenkomst legt de volgende afspraken vast:

- A) Duur van de overeenkomst: De overeenkomst wordt gesloten voor een periode van één academiejaar.
- B) Beëindiging: De overeenkomst kan voortijdig worden opgezegd door de sponsor, mits in achtneming van een opzegtermijn van 30 dagen indien de onderwijsinstelling niet in de mogelijkheid is om de nodige begeleiding voor het PiP te voorzien en er binnen de opzegperiode van 30 dagen geen adequate oplossing gevonden kan worden die aanvaardbaar is voor beide partijen of indien zij in gebreke blijft haar verplichtingen uit hoofde van de overeenkomst na te komen en er niet in slaagt dit te verhelpen binnen een termijn van 30 dagen na schriftelijke aanmaning door de sponsor. Daarnaast kan de overeenkomst worden opgezegd met onmiddellijke ingang indien de student zijn verplichtingen ten aanzien van de onderwijsinstelling niet nakomt of in geval van ernstig wangedrag. De overeenkomst kan voortijdig worden opgezegd door de onderwijsinstelling met een opzegtermijn van 30 dagen indien de sponsor in gebreke blijft zijn/haar verplichtingen na te komen en er niet in slaagt dit te verhelpen binnen een termijn van dertig dagen, dit na schriftelijke aanmaning daartoe door de onderwijsinstelling. De onderwijsinstelling kan met onmiddellijke ingang de overeenkomst stopzetten bij onbeschikbaarheid van de student voor een periode langer dan 30 kalenderdagen of wanneer de fysieke of zijn/haar psychische gezondheid gevaar loopt. De beëindiging van de overeenkomst gebeurt schriftelijk door middel van een aangetekend schrijven. Behoudens wanneer de sponsor zelf in gebreke blijft, kan hij uit hoofde van de beëindiging aanspraak maken op een vergoeding.

Zelfs in geval van een vroegtijdige beëindiging zoals hierboven beschreven blijven de bepalingen betreffende vertrouwelijkheid, publicaties, (intellectuele) eigendom, aansprakelijkheid toch van kracht, eventueel beperkt tot bepaalde termijnen, na de beëindiging van de overeenkomst.

- C) Vergoeding: De overeenkomst bepaalt de grootte van de vergoeding die de sponsor aan de onderwijsinstelling zal betalen als bijdrage in de werkingskosten van het PiP en de termijn waarbinnen deze betaalbaar is. De onderwijsinstelling zal gerechtigd zijn haar prestaties in uitvoering van de overeenkomst op te schorten indien de sponsor, na aanmaning per aangetekend schrijven, nalaat tot integrale betaling over te gaan.
- D) Verplichtingen van de onderwijsinstelling: De onderwijsinstelling verbindt er zich toe de nodige ondersteuning te voorzien aan het projectteam dat met de uitvoering van het PiP wordt belast. Hieronder wordt onder andere verstaan de aanstelling van een promotor/supervisor aan wie het projectteam rapporteert en die wordt belast met de begeleiding en het beantwoorden van organisatorische en technische vragen van het projectteam. Daarnaast het organiseren van seminars en/of andere ondersteunende workshops met betrekking tot de instrumenten die door het projectteam kunnen worden aangewend voor de uitvoering van de opdracht
- E) Verplichtingen van de sponsor: De sponsor verbindt er zich toe de onderwijsinstelling en de door haar aangestelde studenten in volle onafhankelijkheid te laten werken, zonder enige vorm van inhoudelijke beïnvloeding van zijn of haar zijde. In de praktijk merkt men in Leuven wel dat dit niet zo eenvoudig is. Vaak worden ideeën wel nog opnieuw afgetoetst met de stad. Maar dit hoeft niet per se in strijd te zijn met dit principe: de stad als sponsor respecteert de onafhankelijkheid van de student, maar komt tussen wanneer zij hiertoe expliciet wordt geraadpleegd.
- F) Eigendom van de resultaten en intellectuele rechten: Zowel de onderwijsinstelling als de sponsor behoudt de onverdeelde eigendoms- en intellectuele eigendomsrechten van zijn technologie, software, materialen, methodologie, informatie, gegevens en knowhow, die de zij al had of verkregen heeft voor de startdatum of buiten het toepassingsgebied van het PiP ("de achtergrondkennis"). Enkel indien en voor zover het gebruik van de achtergrondkennis van de ene partij door de andere partij noodzakelijk is om het PiP uit te voeren, wordt aan de andere Partij een kosteloze en tijdelijke licentie geven, die van rechtswege afloopt bij beëindiging van onderhavige overeenkomst. Om de valorisatiemogelijkheden van het PiP te maximaliseren zal de onderwijsinstelling er zich toe verbinden alle intellectuele eigendomsrechten te bekomen op de door de student en de onderwijsinstelling bekomen resultaten. Na afloop van de overeenkomst heeft de sponsor gedurende 3 maanden een preferentieel en exclusief licentie- en/of overnamerecht op zowel de resultaten van de student of de onderwijsinstelling. De sponsor dient de onderwijsinstelling haar intentie daartoe binnen deze termijn schriftelijk en aangetekend ter kennis te brengen waarna ze onderhandelingen zullen starten omtrent een exclusieve licentie of een overname van de resultaten door de sponsor.

Bij gebreke aan akkoord binnen de 3 maanden na datum van kennisgeving van voormelde intentie vervalt het preferentieel licentie en/of overnamerecht van de sponsor doch blijven de resultaten van de student en de onderwijsinstellingsresultaten voor de onderwijsinstelling volstrekt onverhandelbaar en onoverdraagbaar op welke wijze ook, gedurende een periode van 12 maanden na afloop van de overeenkomst.

- G) Aansprakelijkheid: De onderwijsinstelling geeft geen garanties, van welke aard ook, met betrekking tot de resultaten die een individuele student en/of de onderwijsinstelling bereikt na afloop van het PiP en die in uitvoering van het PiP gerealiseerd werden, waaronder onder andere eventuele expliciete of impliciete garanties inzake verkoopbaarheid of geschiktheid van de opgeleverde resultaten voor welk doeleinde ook. De onderwijsinstelling is niet aansprakelijk voor indirecte, onrechtstreekse of gevolgschade die voortvloeit uit het uitvoeren van het PiP of het gebruik door de sponsor van de resultaten die een individuele student en/of de onderwijsinstelling hebben bereikt. De sponsor van zijn kant is niet aansprakelijk voor eventuele schade ingevolge onnauwkeurige of onvolledige omschrijving van het PiP en/of de informatie of gegevens die in uitvoering van het PiP door haar verstrekt worden.
- H) Vertrouwelijkheid: De sponsor en de onderwijsinstelling verbinden er zich toe om de vertrouwelijke informatie waarvan zij tijdens de uitvoering van het PiP kennis krijgen, niet openbaar te maken, te verdelen of te verspreiden aan derden. In afwijking hiervan kan de sponsor of de onderwijsinstelling toch het geheel of een gedeelte van vertrouwelijke informatie vrijgeven, indien:
1. daartoe uitdrukkelijk, voorafgaand en schriftelijk akkoord werd verkregen van diegene van wie de vertrouwelijke informatie werd verkregen;
 2. de vertrouwelijke informatie op het ogenblik van de bekendmaking reeds openbaar is of beschikbaar voor het publiek is geworden, anders dan uit hoofde van een inbreuk op de vertrouwelijkheidsverplichting die voortvloeit uit dit artikel en/of de met de student(en) gesloten overeenkomst;
 3. de vertrouwelijke informatie ontvangen wordt zonder beperkingen over het gebruik of geheimhouding van een derde partij;
 4. de vrijgave noodzakelijk is om te voldoen aan een wettelijke verplichting tot kennisgeving aan een openbare overheid en/of rechterlijk of wettelijk bevel daartoe. De Partij die vertrouwelijke informatie uit hoofde van een dergelijke verplichting vrijgeeft, zal de andere Partij daarvan onmiddellijk in kennis stellen; of
 5. De vrijgave noodzakelijk is om uitvoering te kunnen geven aan de verbintenissen vervat in onderhavige overeenkomst.

De vrijgave van vertrouwelijke informatie dient steeds te worden beperkt tot die gegevens en/of documenten die strik noodzakelijk of verplicht zijn.

Zie hoofdstuk 6.1. voor een modelovereenkomst tussen een onderwijsinstelling en sponsor.

5.4. Aandachtspunten

5.4.1. Statuut student (tewerkstelling?)

Het is belangrijk te vermelden dat in de relatie tussen de student en de sponsor de student door uitvoering van het PiP geen werknemer of personeelslid van de stad wordt. Juridisch wordt deze student enkel diegene die door de contractspartij van de stad, zijnde de onderwijsinstelling, wordt aangesteld om de opdracht uit te voeren.

Er bestaat hierdoor ook geen contractuele band tussen de sponsor en de studenten waardoor de sponsor zich voor hen ook niet dient te verzekeren.

5.4.2. Intellectuele eigendom

De vraag rond intellectuele eigendom is relevant gezien er uit een PiP door de student ontwikkelde zaken kunnen ontstaan waarop intellectuele eigendomsrechten kunnen opgeëist worden.

Het probleem dat zich in Leuven stelt is dat KU Leuven Kick een organisatie is die valt onder de KU Leuven en de omkadering van het PiP dus gebeurt door de universiteit en niet door de deelnemende hogeschool of middelbare school. Dit maakt dat de studenten en scholieren van laatste twee onderwijsinstellingen geen contractuele relatie hebben met de KU Leuven (of KU Leuven Kick). Dit maakt het zeer moeilijk om hun IP te waarborgen (ondanks de clausule die werd opgenomen in de bovenvermelde overeenkomst tussen de onderwijsinstelling, de sponsor en de student rond intellectuele eigendomsrechten).

5.4.3. Overheidsopdrachten

De stad doet geen aanbesteding wat betreft de sponsoring van het PiP, anders zou het kunnen dat bijvoorbeeld een onderwijsinstelling uit een andere stad de samenwerking kan binnenhalen wat niet de bedoeling zou zijn. In Leuven gebeurt de toekenning van een PiP daarom als een uitzondering op de wet op de overheidsopdrachten. Dit kan gebeuren op basis van een de volgende wettelijke grondslagen.

1) De 'Niet-Geïnstitutionaliseerde horizontale samenwerking'

Artikel 31 van de Overheidsopdrachtenwet⁶ bepaalt dat een opdracht die uitsluitend tussen twee of meer aanbestedende overheden wordt gesloten, buiten het toepassingsgebied van de wet valt wanneer aan drie voorwaarden is voldaan.

⁶ De wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten, terug te vinden onder volgende link: [http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?language=nl&la=N&cn=2016061719&table_name=wet&&caller=list&N&fromtab=wet&tri=dd+AS+RANK&rech=1&numero=1&sql=\(text+contains+\(%27%27\)\)#LNK0041](http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?language=nl&la=N&cn=2016061719&table_name=wet&&caller=list&N&fromtab=wet&tri=dd+AS+RANK&rech=1&numero=1&sql=(text+contains+(%27%27))#LNK0041)

Zo moet ten eerste de opdracht voorzien in of uitvoering geven aan samenwerking tussen de deelnemende aanbestedende overheden om te bewerkstelligen dat de openbare diensten die zij moeten uitvoeren, worden verleend met het oog op de verwezenlijking van hun gemeenschappelijke doelstellingen. Ten tweede moet de invulling van die samenwerking uitsluitend berusten op overwegingen in verband met het openbaar belang. Ten derde mogen de deelnemende aanbestedende overheden op de open markt niet meer dan 20% van de onder die samenwerking vallende activiteiten voor hun rekening nemen. Dit activiteitenpercentage wordt bepaald aan de hand van de gemiddelde totale omzet, of een geschikte alternatieve, op activiteit gebaseerde, maatstaf zoals de kosten die door de betrokken rechtspersoon of aanbestedende overheid zijn gemaakt met betrekking tot diensten, leveringen en werken over de laatste drie jaren voorafgaand aan de plaatsing van de opdracht⁷

Van belang hierbij is te kijken wat de wet bedoelt onder ‘aangebestedende overheden’⁸. Onderwijsinstellingen zoals de KU Leuven en UCLL en middelbare scholen zijn aanbestedende overheden die vallen dus onder de wet op de overheidsopdrachten. Hierdoor is bovenstaande regeling op hen van toepassing.

Vanuit juridisch oogpunt is dit de meest logische en correcte keuze.

2) Unieke dienstverlener

Artikel 42 van de overheidsopdrachtenwet⁹ bepaalt dat overheidsopdrachten mogen worden geplaatst bij onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking doch, indien mogelijk, na raadpleging van meerdere ondernemers in geval van een overheidsopdracht voor werken, leveringen of diensten wanneer deze alleen door een bepaalde ondernemer kunnen worden verricht, om de reden dat mededinging ontbreekt om technische redenen.

Deze uitzondering geldt alleen als er geen redelijk alternatief of substituuut bestaat en het ontbreken van mededinging niet het gevolg is van een kunstmatige beperking van de voorwaarden van de opdracht.

Het probleem bij deze optie is het ‘unieke’ karakter: eens dat in meerdere steden een PiP zou worden aangeboden door verschillende onderwijsinstellingen, wordt het moeilijk te beargumenteren dat er voor de stad geen redelijk alternatief of substituuut is.

3) Opdracht toegekend op aanvaardbare factuur (opdracht van beperkte waarde)

Artikel 92 van de overheidsopdrachtenwet bepaalt dat de overheidsopdrachten waarvan de geraamde waarde lager is dan 30.000 euro uitsluitend onderworpen zijn aan een beperkt aantal bepalingen uit de overheidsovereenkomstenwet¹⁰. Zo vallen ze, met uitzondering van de algemene beginselen van de overheidsopdrachtenreglementering buiten de toepassing van de wet¹¹. De opdrachten van beperkte waarde zijn alleen onderworpen aan de definities, de basisbeginselen, het toepassingsgebied van titel 1, alsook aan de ramingsregels. Dit betekent wel dat de basisbeginselen zoals het gelijkheids-, non-discriminatie-, transparantie- en proportionaliteitsbeginsel steeds moeten worden gerespecteerd bij deze opdrachten.

⁷ Artikel 30, § 4 Overheidsopdrachtenwet.

⁸ Artikel 2, 1° Overheidsopdrachtenwet.

⁹ Meer bepaalt artikel 42, paragraaf 1.1° d) ii) Overheidsopdrachtenwet.

¹⁰ De bepalingen van titel 1 Overheidsopdrachtenwet, met uitzondering van de artikelen 12 en 14 en de bepalingen inzake het personeel en materieel toepassingsgebied bedoeld in hoofdstuk 1 van titel 2 Overheidsopdrachtenwet.

¹¹ Zie ook: <https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/faq/overheidsopdrachten/wanneer-kan-je-een-opdracht-aanvaarde-factuur-sluiten>.

Deze opdrachten kunnen tot stand komen via een aanvaarde factuur: de factuur geldt als bewijs dat de opdracht gesloten is. Gezien de geringe maximale waarde spreekt met ook van een opdracht van beperkte waarde.

Echter, ook deze optie is niet ideaal naar de toekomst toe: ondanks het beperkt aantal bepalingen dat in acht moet genomen worden, is er wel nog steeds een vergelijkend element aanwezig: stel dat verschillende onderwijsinstellingen in verschillende steden een PiP zouden gaan aanbieden, dan zou de stad dit niet zomaar kunnen toekennen aan de onderwijsinstelling in de eigen stad wanneer het bedrag dat de onderwijsinstelling in een andere stad vraagt lager is dan dit in eigen stad.

Bij stad Leuven maakt men tot op heden gebruik van deze uitzondering voor het aanbesteden van de PiP.

5.4.4. Samenwerkingsovereenkomst

Hoewel dit niet in Leuven het geval is, is het een aanbeveling om een samenwerkingsovereenkomst af te sluiten tussen de verschillende deelnemende onderwijsinstellingen en de organiserende stad, in het geval natuurlijk dat er meerdere onderwijsinstellingen zouden deelnemen.

5.5. Na PiP: Innovatief aanbesteden

Als de stad na PiP de oplossing verder wil laten ontwikkelen bestaan er binnen de overheidsopdrachtenwetgeving innovatieve manieren om over te gaan tot aanbesteding. We overlopen hieronder de concurrentiegerichtte dialoog en het innovatiepartnerschap.

1) Concurrentiegerichtte dialoog¹²

Bij de concurrentiegerichtte dialoog worden oplossingen gezocht voor een uitdaging of een probleem, waarbij je als overheid helemaal nog niet goed weet welke oplossing je nodig hebt.¹³

De geselecteerde kandidaat-inschrijvers geven tijdens de dialoog input om samen met de overheid tot een oplossing te komen. Deze procedure kan worden gevolgd voor werken, leveringen of diensten a) waarvoor er geen onmiddellijke oplossingen beschikbaar zijn, b) die ontwerp- of innovatieve oplossingen bevatten, c) waarbij onderhandelingen noodzakelijk zijn wegens complexiteit of d) waarbij de technische specificaties niet nauwkeurig kunnen worden vastgesteld op basis van een bestaande norm.¹⁴

¹² Artikel 39 Overheidsopdrachtenwet.

¹³ Vlaamse Overheid, Innovatieve aanbestedingsprocedures, <http://innovatieveoverheidsopdrachten.be/gids-voor-aankopers/aanbesteding-innovatieve-overheidsopdracht/innovatievriendelijke>

¹⁴ Artikel 39, paragraaf 1 Overheidsopdrachtenwet.

Het proces verloopt in drie fasen: Na de selectiefase (de eerste fase) wordt er met de geselecteerden een dialoog opgestart op basis van een 'beschrijvend document' (de tweede fase).¹⁵ De dialoog is in feite een soort marktconsultatie, die geïntegreerd is in de plaatsingsprocedure en die tot doel heeft om verschillende oplossingen te bespreken voor de behoeften van de aanbestedende overheid.¹⁶ Eens de aanbestedende overheid beslist heeft welke oplossing(en) het best aan haar behoeften beantwoordt, wordt de dialoog afgesloten en verzoekt zij de inschrijvers om een offerte in te dienen op basis van de tijdens de dialoog gespecificeerde oplossing (de derde fase).¹⁷

2) Innovatiepartnerschap¹⁸

Bij een innovatiepartnerschap wordt er door de overheid op zoek gegaan naar een of meer partners om stapsgewijs op zoek te gaan naar een oplossing voor een uitdaging. Het is gericht op de ontwikkeling van innovatieve producten, diensten of werken en de daaropvolgende aankoop van de beste oplossing.¹⁹

Het innovatiepartnerschap wordt gestructureerd in opeenvolgende fasen die de stappen in het onderzoeks- en innovatieproces volgen. Een innovatiepartnerschap verloopt doorgaans in opeenvolgende fasen met welomlijnde tussendoelstellingen waarvoor de deelnemers vergoed worden.²⁰ Na elke fase kan de aanbestedende overheid eenzijdig beslissen tot stopzetting, voortzetting, vermindering van aantal partners.²¹

De aanbestedende overheid is dus niet verplicht om de resultaten van het project aan te kopen, als blijkt dat het project niet kan/ zal slagen.²²

Ook hier start de procedure met een selectiefase. In de tweede fase maakt de aanbestedende overheid een bestek op, op basis waarvan offertes worden ingediend.²³ De aanbestedende overheid kan onderhandelen over de ingediende offertes in één of meer fasen.²⁴ De inschrijvers dienen uiteindelijk een offerte in, op basis waarvan het partnerschap wordt gesloten.²⁵

¹⁵ Vlaams Kenniscentrum, Praktische Handleiding, p 133, http://www.kenniscentrumvlaamsesteden.be/Gedeelde%20%20documenten/2018/Praktische_handleiding_PPS.pdf

¹⁶ Vlaams Kenniscentrum, Praktische Handleiding, p 133, http://www.kenniscentrumvlaamsesteden.be/Gedeelde%20%20documenten/2018/Praktische_handleiding_PPS.pdf

¹⁷ Vlaams Kenniscentrum, Praktische Handleiding, p 133, <http://innovatieveoverheidsopdrachten.be/gids-voor-aankopers/aanbesteding-innovatieve-overheidsopdracht/innovatievriendelijke>

¹⁸ Artikel 40 Overheidsopdrachtenwet.

¹⁹ Artikel 40, paragraaf 2 Overheidsopdrachtenwet, Vlaams Kenniscentrum, Praktische Handleiding, p 134, <http://innovatieveoverheidsopdrachten.be/gids-voor-aankopers/aanbesteding-innovatieve-overheidsopdracht/innovatievriendelijke>

²⁰ Vlaamse Overheid, Innovatieve aanbestedingsprocedures, <http://innovatieveoverheidsopdrachten.be/gids-voor-aankopers/aanbesteding-innovatieve-overheidsopdracht/innovatievriendelijke>

²¹ Vlaamse Overheid, Innovatieve aanbestedingsprocedures, <http://innovatieveoverheidsopdrachten.be/gids-voor-aankopers/aanbesteding-innovatieve-overheidsopdracht/innovatievriendelijke>

²² Vlaams Kenniscentrum, Praktische Handleiding, p 134, <http://innovatieveoverheidsopdrachten.be/gids-voor-aankopers/aanbesteding-innovatieve-overheidsopdracht/innovatievriendelijke>

²³ Vlaams Kenniscentrum, Praktische Handleiding, p 134, <http://innovatieveoverheidsopdrachten.be/gids-voor-aankopers/aanbesteding-innovatieve-overheidsopdracht/innovatievriendelijke>

²⁴ Artikel 40, paragraaf 3 Overheidsopdrachtenwet.

²⁵ Vlaams Kenniscentrum, Praktische Handleiding, p 134, <http://innovatieveoverheidsopdrachten.be/gids-voor-aankopers/aanbesteding-innovatieve-overheidsopdracht/innovatievriendelijke>

In een derde fase worden de resultaten van het onderzoeks- en innovatieproces beoordeeld op grond waarvan een contract wordt gesloten voor de uitvoering van de gekozen oplossing.²⁶

²⁶ Vlaams Kenniscentrum, Praktische Handleiding, p 134, <http://innovatieveoverheidsopdrachten.be/gids-voor-aankopers/aanbesteding-innovatieve-overheidsopdracht/innovatievriendelijke>

6.PIP zelf doen: tools

In dit laatste hoofdstuk geven we twee handige tools mee voor de uitwerking van een innovatief studentenproject: een modelovereenkomst die als juridische basis kan dienen voor de samenwerking tussen een overheid (als projectsponsor) en een onderwijsinstelling alsook een modelkalender met enkele te hanteren principes.

6.1. Modelcontract tussen lokale overheid –onderwijsinstelling

Bijlage 1 toont een modelcontract voor het opstarten van een innovatief studentenproject waarbij de lokale overheid optreedt als projectsponsor en de onderwijsinstelling als de organiserend instantie. Dit contract regelt de afspraken tussen de lokale overheid en de onderwijsinstelling(en). Het modelcontract werd in samenwerking met een advocatenbureau opgesteld.

Enkele aandachtspunten bij het modelcontract zijn:

- 1) De studenten worden binnen een studentenproject geen personeel van de lokale overheid. Zij zijn enkel diegenen die de contractspartij van de lokale overheid – de onderwijsinstelling - aanstelt om de opdracht uit te voeren. Er bestaat geen contractuele band met de studenten zodat de lokale overheid zich ook niet dient te verzekeren voor hen.
- 2) De opmaak van het modelcontract is een suggestie om de rechtsverhoudingen tussen partijen optimaal te regelen. Uiteraard is daarbij - bij gebreke aan inhoudelijke input - van eigen standpunten dienen te vertrekken en is deze suggestie van inhoud derhalve vatbaar voor aanpassing afhankelijk van de concrete praktijk.
- 3) Er dienen geen 2 contracten tussen de lokale overheid en de onderwijsinstelling opgesteld te worden; de rechtsverhouding tussen partijen wordt geregeld in het modelcontract doch cfr supra is dit vatbaar voor aanpassing of verbetering conform concrete input, in het bijzonder wat betreft concrete praktijk en/of wenselijkheid.
- 4) In het modelcontract zit een suggestie van verdeling en/of overdracht van IP na afloop van het project begrepen. Ook die suggestie is - bij gebreke aan input van wenselijkheid ter zake - een suggestie die vatbaar is voor aanpassing.

6.2. Kalender

Tenslotte toont bijlage 2 een binnen het VLAIO-project gecreëerde PiP-kalender die diende als houvast voor zowel de studenten, de coaches per onderwijsinstelling als de coördinator van de lokale overheid. Deze kalender is een voorbeeld van hoe een PiP-jaar kan worden ingevuld. De kalender kan worden aangepast op basis van de wensen en vereisten van de lokale overheid of onderwijsinstellingen.

De volgende momenten/periodes werden gemarkeerd in de PiP-kalender:

- 1) Periodes per onderwijsinstelling dat er wel/niet kan gewerkt worden aan PiP: in de kalender als bijlage werd per onderwijsinstelling een kolom voorzien. Periodes die groen gemarkeerd zijn, zijn periodes dat de studenten beschikbaar zijn. Rood betekent dat de studenten niet beschikbaar zijn en oranje betekent dat beschikbaarheid mogelijk is indien nodig.
- 2) Inspiratiemomenten voor de studenten (+3 momenten): de lokale overheid dient als opdrachtgever van een PiP voor voldoende informatie en inspiratie te zorgen. Dit kan eruit bestaan dat de lokale overheid haar kennis en inzichten deelt over het thema van de PiP, voor de studenten een inspiratie-uitstap verzorgt, de studenten in contact brengt met relevante partijen, etc. In de kalender werden daarvoor 3 momenten aangeduid: 2 in het begin van het eerste semester en 1 in het begin van het tweede semester.
- 3) Kick-off momenten en eindevent: elk project gaat van start met een kick-off event en eindigt met een eindevent. Beide events hebben de bedoeling om het project feestelijk in te luiden of af te sluiten. Naast de formele kick-off is het ook raadzaam om een informele kick-off in te plannen nog voor de formele kick-off plaatsvindt. Tijdens zulke kick-off worden de verwachtingen van de verschillende studenten tegenover elkaar en tegenover het project geëxpliciteerd. Behalve tijdens de informele kick-off is de lokale overheid steeds aanwezig.
- 4) Vaste terugkoppelmomenten tussen de studenten en de lokale overheid (2 à 3 momenten): Eens de studenten aan het werk zijn gezet, houdt de lokale overheid zich op de achtergrond zodat de studenten zelfstandig hun ideeën kunnen uitwerken. 2 à 3 keer gedurende het jaar wordt echter een moment ingepland tijdens welke de studenten een stand van zaken voorstellen. Deze momenten vinden telkens plaats aan het einde van een semester.
- 5) Workshops voor de studenten (+8 momenten): de workshops worden bepaald en gegeven door de onderwijsinstelling en ingepland over het hele academiejaar. De lokale overheid is hierbij niet aanwezig. De kalender als bijlage geeft enkele voorbeeldworkshops weer.

Optioneel nog in te vullen in de kalender:

- 1) Evaluatiemomenten in het kader van de samenwerking: een moment aan het einde van het eerste en het tweede semester waarin de werking van de studentengroep wordt geëvalueerd. De lokale overheid wordt hier in het algemeen niet bij betrokken.
- 2) Evaluatiemomenten per onderwijsinstelling: dit kunnen bepaalde deadlines zijn voor verslagen of presentaties die moeten worden afgeleverd binnen het project. De lokale overheid wordt hier in het algemeen niet bij betrokken.
- 3) Studentenactiviteiten: naast werken, moet er ook ruimte zijn voor plezier. Indien de studentenverenigingen of alumni bepaalde vaste activiteiten organiseren voor PiP-teams kunnen deze ook worden opgenomen in de kalender. De lokale overheid wordt hier in het algemeen niet bij betrokken.

Bijlage 1: Modelcontract

PRODUCT INNOVATION PROJECT OVEREENKOMST

Tussen <naam onderwijsinstelling>, waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is te <adres> met KBO -nummer <KBO>

Hierna genoemd "De onderwijsinstelling" enerzijds,

En

<naam opdrachtgever>, waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is te <adres> met KBO nummer <KBO>

Hierna genoemd "de Opdrachtgever" anderzijds,

Hierna samen aangeduid als "Partijen" of ieder afzonderlijk als "de Partij".

OVERWEGENDE WAT VOLGT:

De Onderwijsinstelling biedt als opleidingsonderdeel binnen een aantal faculteiten/opleidingen een product innovatieproject (hierna "PIP-project") aan, waarbij een team van studenten dat multidisciplinair is samengesteld, gedurende een volledig academiejaar wordt ingezet om een oplossing te zoeken en te ontwikkelen voor een probleemstelling die door willekeurige opdrachtgevers – sponsors wordt aangereikt.

Ter ondersteuning van het PIP-project worden door de Onderwijsinstelling diverse workshops en opleidingen georganiseerd.

Het PIP-project dient aan het einde van het academiejaar te resulteren in de oplevering van een werkend prototype en een beperkt businessplan.

De Onderwijsinstelling wenst voor de invulling van dit opleidingsonderdeel een samenwerking aan te gaan met de Opdrachtgever die bereid is om – mits betaling van een financiële bijdrage in de werkingskosten van het project en de mogelijkheid om onder bepaalde voorwaarden de resultaten van het project te verwerven – een probleemstelling te formuleren.

WORDT HET VOLGENDE OVEREENGEKOMEN:

DEFINITIES

1.1 PIP Project: een project, aangebracht door de Opdrachtgever, dat wordt uitgevoerd en opgezet door een multidisciplinair team studenten van de Onderwijsinstelling in het kader van het opleidingsonderdeel "PIP-Project".

1.2 Studenten Resultaten: Het resultaat dat een individuele student bereikt na afloop van het PIP-Project.

1.3 Onderwijsinstelling Resultaten: Het resultaat dat de Onderwijsinstelling bereikt na afloop van het PIP-Project.

1.4 Vertrouwelijke Informatie: alle informatie en data, ongeacht de drager, vorm en wijze waarop Partijen er kennis van zouden krijgen, die niet valt onder de uitzonderingen vermeld in artikel 9 van onderhavige overeenkomst en die in het kader van het doel van deze overeenkomst aan de andere Partij wordt meegedeeld.

VOORWERP

2.1. Onderhavige overeenkomst beoogt de sponsoring door de Opdrachtgever van het PIP-Project van de Onderwijsinstelling voor het academiejaar 20XX-20YY zoals omschreven in bijlage 1 bij onderhavige overeenkomst.

2.2. De overeenkomst regelt uitsluitend de rechten en plichten van de Onderwijsinstelling en de Opdrachtgever in het kader van het PIP-Project. De rechten en plichten van de betrokken student(en) in het PIP-Project zullen het voorwerp uitmaken van een afzonderlijke overeenkomst, gesloten conform het in bijlage 2 bij onderhavige overeenkomst gevoegde ontwerp.

DUUR VAN DE OVEREENKOMST

3.1. Onderhavige overeenkomst wordt gesloten voor een periode equivalent aan één academiejaar om te beginnen op 01.10.20XX en te eindigen op 30.06.20YY

BEEINDIGING

4.1. De overeenkomst kan voortijdig worden opgezegd door de Opdrachtgever:

Met een opzegtermijn van 30 dagen:

Indien de Onderwijsinstelling niet in de mogelijkheid is om de nodige begeleiding voor het PIP-Project te voorzien en er binnen de opzegperiode van 30 dagen geen adequate oplossing gevonden kan worden die aanvaardbaar is voor beide Partijen;

Indien de Onderwijsinstelling in gebreke blijft haar verplichtingen uit hoofde van onderhavige overeenkomst na te komen en zij er niet in slaagt te remediëren aan deze niet-nakoming binnen de dertig (30) dagen na schriftelijke aanmaning daartoe door de Opdrachtgever;

Met onmiddellijke ingang:

Indien de student(en) diens/hun verplichtingen uit hoofde van de met de Onderwijsinstelling gesloten overeenkomst niet nakomen;

In geval van ernstig wangedrag van de Student;

De overeenkomst kan voortijdig worden opgezegd door de Onderwijsinstelling:

met een opzegtermijn van 30 dagen:

Indien de Opdrachtgever in gebreke blijft haar verplichtingen uit hoofde van onderhavige overeenkomst na te komen en zij er niet in slaagt te remediëren aan deze niet-nakoming binnen de dertig (30) dagen na schriftelijke aanmaning daartoe door de Onderwijsinstelling;

Met onmiddellijke ingang:

bij onbeschikbaarheid van de student(en) voor een periode langer dan 30 kalenderdagen;

wanneer de fysieke of psychische gezondheid van de student gevaar loopt;

4.2. De beëindiging van de overeenkomst gebeurt schriftelijk door middel van een aangetekend schrijven.

4.3. Behoudens indien de overeenkomst voortijdig wordt beëindigd omwille van een in gebreke blijven van de Opdrachtgever, kan de Opdrachtgever uit hoofde van deze beëindiging aanspraak maken op een vergoeding die overeenstemt met het saldo van de in artikel 5.1. bepaalde vergoeding equivalent aan de resterende looptijd van de overeenkomst.

4.4. De bepalingen betreffende vertrouwelijkheid, publicaties, (intellectuele) eigendom, aansprakelijkheid en toepasselijk recht blijven onverminderd van kracht, eventueel beperkt tot de daarin bepaalde termijnen, na de beëindiging van deze Overeenkomst.

VERGOEDING

5.1. De Opdrachtgever zal een bedrag ten belope van EUR, excl. BTW betalen aan de Onderwijsinstelling als bijdrage in de werkingskosten van het PIP-Project.

De vergoeding is betaalbaar binnen de dertig (30) dagen na ontvangst van de factuur.

5.2. De Onderwijsinstelling is gerechtigd haar prestaties in uitvoering van onderhavige overeenkomst op te schorten indien de Opdrachtgever na daartoe per aangetekend schrijven te zijn aangemaand, nalaat tot integrale betaling over te gaan.

VERPLICHTINGEN VAN DE ONDERWIJSINSTELLING

6.1. De Onderwijsinstelling verbindt er zich toe de nodige ondersteuning te voorzien aan het projectteam dat met de uitvoering van het PIP-Project wordt belast, waaronder doch niet beperkt:

- (1) de aanstelling van een promotor/supervisor aan wie het projectteam rapporteert en die wordt belast met de begeleiding en het beantwoorden van organisatorische en technische vragen van het projectteam;
- (2) het organiseren van seminaries en/of andere ondersteunende workshops met betrekking tot de tools die door het projectteam kunnen worden aangewend voor de uitvoering van de opdracht

VERPLICHTINGEN VAN DE OPDRACHTGEVER

7.1. De Opdrachtgever verbindt er zich toe de Onderwijsinstelling en de door haar aangestelde student(en) in volle onafhankelijkheid te laten werken, zonder enige vorm van inhoudelijke beïnvloeding harentwege.

EIGENDOM VAN DE RESULTATEN EN INTELLECTUELE RECHTEN

8.1. Elke Partij behoudt de onverdeelde eigendoms- en intellectuele eigendomsrechten van zijn technologie, software, materialen, methodologie, informatie, gegevens en knowhow, die de Partij al had of verkregen heeft voor de startdatum of buiten de scope van deze Overeenkomst, "hierna genaamd "de Achtergrondkennis".

Enkel indien en voor zover het gebruik van de Achtergrondkennis van de ene Partij door de andere Partij noodzakelijk is om het PIP-Project uit te voeren, wordt aan de andere Partij een kosteloze en tijdelijke licentie geven, die van rechtswege afloopt bij beëindiging van onderhavige overeenkomst.

8.2. Om de valorisatiemogelijkheden van het PIP-Project te maximaliseren verbindt de Onderwijsinstelling zich ertoe alle intellectuele eigendomsrechten te bekomen op de Student-Resultaten en de Onderwijsinstellingsresultaten.

8.3. Na afloop van onderhavige overeenkomst heeft de Opdrachtgever gedurende 3 maanden een preferentieel en exclusief licentie- en/of overnamerecht op zowel de Student-resultaten als de Onderwijsinstellingsresultaten.

De Opdrachtgever dient de Onderwijsinstelling haar intentie daartoe binnen voormelde termijn van drie maanden schriftelijk en aangetekend ter kennis te brengen waarna Partijen onmiddellijk de onderhandelingen starten omtrent een exclusieve licentie dan wel een overname van de Studentresultaten en/of de Onderwijsinstellingsresultaten door de Opdrachtgever.

Bij gebreke aan akkoord binnen de 3 maanden na datum van kennisgeving van voormelde intentie vervalt het preferentieel licentie en/of overnamerecht van de Opdrachtgever doch blijven de Student-Resultaten en Onderwijsinstellingsresultaten voor de Onderwijsinstelling volstrekt onverhandelbaar en onoverdraagbaar op welke wijze ook, gedurende een periode van 12 maanden na afloop van onderhavige overeenkomst.

AANSPRAKELIJKHEID

9.1. De Onderwijsinstelling geeft geen garanties, van welke aard ook, met betrekking tot de Studentenresultaten en/of Onderwijsinstelling Resultaten die in uitvoering van het PIP-Project gerealiseerd zouden worden, waaronder doch niet beperkt, eventuele expliciete of impliciete garanties inzake verkoopbaarheid of geschiktheid van de opgeleverde resultaten voor welk doeleinde ook.

9.2. De Onderwijsinstelling is niet aansprakelijk voor indirecte, onrechtstreekse of gevolgschade die voortvloeit uit het uitvoeren van het PIP-Project of het gebruik van de Studentresultaten en/of Onderwijsinstellingsresultaten door de Opdrachtgever.

9.3. De Opdrachtgever is niet aansprakelijk voor eventuele schade die haar grondslag vindt in onnauwkeurige of onvolledige omschrijving van het PIP-Project en/of de informatie of gegevens die in uitvoering van het PIP-Project door haar verstrekt worden.

VERTROUWELIJKHEID

9.1. Partijen verbinden er zich toe om de Vertrouwelijke Informatie waarvan zij tijdens de uitvoering van het PIP-Project kennis krijgen, niet openbaar te maken, te verdelen of te verspreiden aan derden.

9.2. In afwijking van artikel 9.1. kunnen Partijen het geheel of een gedeelte van de Vertrouwelijke Informatie vrijgeven, indien:

- (1) daartoe uitdrukkelijk, voorafgaand en schriftelijk akkoord werd verkregen van de Partij van wie de Vertrouwelijke Informatie werd verkregen;
- (2) de Vertrouwelijke Informatie op het ogenblik van de bekendmaking reeds openbaar is of beschikbaar voor het publiek is geworden, anders dan uit hoofde van een inbreuk op de vertrouwelijkheidsverplichting die voortvloeit uit dit artikel en/of de met de student(en) gesloten overeenkomst;
- (3) de Vertrouwelijke Informatie ontvangen wordt zonder beperkingen over het gebruik of geheimhouding van een derde partij;
- (4) de vrijgave noodzakelijk is om te voldoen aan een wettelijke verplichting tot kennisgeving aan een openbare overheid en/of rechterlijk of wettelijk bevel daartoe. De Partij die Vertrouwelijke Informatie uit hoofde van een dergelijke verplichting vrijgeeft, zal de andere Partij daarvan onmiddellijk in kennis stellen.
- (5) De vrijgave noodzakelijk is om uitvoering te kunnen geven aan de verbintenissen vervat in onderhavige overeenkomst.

De vrijgave van Vertrouwelijke Informatie dient steeds te worden beperkt tot die gegevens en/of documenten die strik noodzakelijk of verplicht zijn.

ALGEMENE BEPALINGEN

11.1. De Onderwijsinstelling treedt in uitvoering van onderhavige overeenkomst op als een onafhankelijke contractant van de Opdrachtgever. De Onderwijsinstelling kan in geen geval als een werknemer of vertegenwoordiger van de Opdrachtgever gekwalificeerd worden.

11.2. Alle schriftelijke mededelingen, daarin inbegrepen iedere kennisgeving vereist of toegelaten krachtens deze Overeenkomst, worden geacht voldoende gegeven te zijn indien zij aangetekend verstuurd worden naar de volgende contactgegevens:

Voor de Onderwijsinstelling :

...

Voor de Opdrachtgever :

...

Wijzigingen in deze contactgegevens dienen overeenkomstig dit artikel schriftelijk aan de andere Partij ter kennis te worden gebracht.

11.3. Deze overeenkomst is deelbaar. De ongeldigheid of onafdwingbaarheid van één van de bepalingen van onderhavige overeenkomst, tast de geldigheid van de overige bepalingen niet aan. Partijen verbinden er zich toe de eventuele nietige of onafdwingbare bepalingen te vervangen door een rechtsgeldige bepaling die de door Partijen met de betrokken bepaling nagestreefde doelstelling het dichtst benadert.

11.4. Onderhavige overeenkomst kan slechts met wederzijds akkoord van Partijen worden overgedragen aan een Derde.

11.5. Wijzigingen aan deze overeenkomst zijn slechts mogelijk in onderling akkoord tussen Partijen. De wijzigingen zijn slechts uitvoerbaar indien zij schriftelijk worden overeengekomen in een door beide Partijen ondertekend addendum dat als bijlage aan onderhavige overeenkomst wordt gehecht.

11.6. Deze Overeenkomst wordt uitsluitend beheerst door het Belgische recht. Alle geschillen die voortvloeien uit de inhoud, de uitvoering of de interpretatie van deze Overeenkomst zullen uitsluitend tot de bevoegdheid van de rechtbanken en hoven van het arrondissement Leuven behoren.

Opgemaakt te PLAATS op XX/XX/XXXX en getekend door de gevolmachtigde ondertekenaars van de Partijen.

Voor de Onderwijsinstelling

Voor de Opdrachtgever

Bijlage 2: PiP-kalender

2019		SEPTEMBER				2019		OKTOBER				2019		NOVEMBER			
		UCLL	KUL	VTI	Planning			UCLL	KUL	VTI	Planning			UCLL	KUL	VTI	Planning
Zo	1					Di	1				Informele Kick-off	Vr	1	ALLERHEILIGEN			
Ma	2					Wo	2					Za	2				
Di	3					Do	3					Zo	3				
Wo	4					Vr	4				Formele Kick-Off	Ma	4				
Do	5					Za	5					Di	5				
Vr	6					Zo	6					Wo	6				
Za	7					Ma	7					Do	7				Workshop Creativity Thinking
Zo	8					Di	8					Vr	8				Meeting Projectgroep
Ma	9					Wo	9					Za	9				
Di	10					Do	10					Zo	10				
Wo	11					Vr	11				Inspiratiemoment 1	Ma	11	Wapenstilstand			
Do	12					Za	12					Di	12				
Vr	13					Zo	13					Wo	13				
Za	14					Ma	14				Workshop Design Thinking	Do	14				
Zo	15					Di	15					Vr	15				
Ma	16					Wo	16					Za	16				
Di	17					Do	17					Zo	17				
Wo	18					Vr	18					Ma	18				
Do	19					Za	19					Di	19				
Vr	20					Zo	20					Wo	20				
Za	21					Ma	21					Do	21				
Zo	22					Di	22					Vr	22				
Ma	23					Wo	23					Za	23				
Di	24					Do	24				Inspiratiemoment 2	Zo	24				
Wo	25					Vr	25					Ma	25				
Do	26					Za	26					Di	26				
Vr	27					Zo	27					Wo	27				
Za	28					Ma	28	Herfstvakantie				Do	28				Workshop SCRUM
Zo	29					Di	29					Vr	29				
Ma	30					Wo	30					Za	30				
						Do	31										

2019		DECEMBER				2020		JANUARI				2020		FEBRUARI			
		UCLL	KUL	VTI	Planning			UCLL	KUL	VTI	Planning			UCLL	KUL	VTI	Planning
Zo	1					Wo	1					Za	1				
Ma	2					Do	2					Zo	2				
Di	3					Vr	3					Ma	3				
Wo	4					Za	4					Di	4				Meeting Projectgroep
Do	5					Zo	5					Wo	5				
Vr	6				Tussentijds Terugkoppelmoment	Ma	6					Do	6				
Za	7					Di	7					Vr	7				
Zo	8					Wo	8					Za	8				
Ma	9					Do	9					Zo	9				
Di	10					Vr	10				Meeting Projectgroep	Ma	10				Workshop Lego Serious Play
Wo	11					Za	11					Di	11				
Do	12					Zo	12					Wo	12				
Vr	13					Ma	13					Do	13				
Za	14					Di	14					Vr	14				
Zo	15					Wo	15					Za	15				
Ma	16					Do	16					Zo	16				
Di	17					Vr	17					Ma	17				
Wo	18					Za	18					Di	18				
Do	19					Zo	19					Wo	19				Inspiratiemoment 3
Vr	20					Ma	20					Do	20				
Za	21					Di	21					Vr	21				
Zo	22					Wo	22					Za	22				
Ma	23	Kerstvakantie				Do	23					Zo	23				
Di	24					Vr	24					Ma	24	Krokusvakantie			
Wo	25	KERSTMIS				Za	25					Di	25				
Do	26					Zo	26					Wo	26				Workshop Business Model Canvas
Vr	27					Ma	27					Do	27				
Za	28					Di	28					Vr	28				
Zo	29					Wo	29					Za	29				
Ma	30					Do	30										
Di	31					Vr	31										

2020 MAART					2020 APRIL					2020 MEI					2020 JUNI				
UCLL	KUL	VTI	Planning		UCLL	KUL	VTI	Planning		UCLL	KUL	VTI	Planning		UCLL	KUL	VTI	Planning	
Zo	1				Wo	1				Vr	1	Feest v.d. Arbeid			Ma	1	Pinkstermaandag		
Ma	2				Do	2				Za	2				Di	2			Meeting Projectgroep
Di	3				Vr	3				Zo	3				Wo	3			
Wo	4			Workshop Lego serious play	Za	4				Ma	4				Do	4			
Do	5				Zo	5				Di	5			Meeting Projectgroep	Vr	5			
Vr	6			Meeting Projectgroep	Ma	6	Paasvakantie			Wo	6				Za	6			
Za	7				Di	7				Do	7			PIP eindevent	Zo	7			
Zo	8				Wo	8			Meeting Projectgroep	Vr	8				Ma	8			
Ma	9			Workshop Prototyping	Do	9				Za	9				Di	9			
Di	10				Vr	10				Zo	10				Wo	10			
Wo	11				Za	11				Ma	11				Do	11			
Do	12				Zo	12	PASSEN			Di	12				Vr	12			
Vr	13				Ma	13	Paasmaandag			Wo	13				Za	13			
Za	14				Di	14				Do	14				Zo	14			
Zo	15				Wo	15				Vr	15				Ma	15			
Ma	16				Do	16				Za	16				Di	16			
Di	17				Vr	17				Zo	17				Wo	17			
Wo	18				Za	18				Ma	18				Do	18			
Do	19				Zo	19				Di	19				Vr	19			
Vr	20				Ma	20			Workshop Presentatietechnieken	Wo	20				Za	20			
Za	21				Di	21				Do	21	O.H.HEMELVAART			Zo	21			
Zo	22				Wo	22				Vr	22				Ma	22			
Ma	23				Do	23				Za	23				Di	23			
Di	24				Vr	24				Zo	24				Wo	24			
Wo	25				Za	25				Ma	25				Do	25			
Do	26				Zo	26				Di	26				Vr	26			
Vr	27			Tussentijds terugkoppelmoment	Ma	27			Repetitie finale presentatie + Laatste terugkoppelmoment	Wo	27				Za	27			
Za	28				Di	28				Do	28				Zo	28			
Zo	29				Wo	29				Vr	29				Ma	29			
Ma	30				Do	30				Za	30				Di	30			
Di	31									Zo	31	PINKSTEREN							
				beschikbaar					niet beschikbaar					beschikbaar indien nodig					